

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton ammattilehti • 98. vuosikerta 14.10.2022

8 | 22

Pakkokeinolain
uudistus
huolestuttaa
media-alaa
s. 6

Freelancereille
paremmat
neuvottelu-
oikeudet
s. 8

Striimaus-
alustat
välttelevät
vastuutaan
s. 26

Henripekka Kallio yrittää
paikata uutistyhjiötä, joka
syntyi Pohjolan Sanomien
lopettamisesta. **14**

KUVA: JUUSO WESTERLUND

Punktchat är
tidskriften
med minst
upplaga
i Finland.

s.30

Tukisitko media-
yhtiötä, jonka
toiminnan tietäisit
edesauttavan kan-
sanmurhia, kysyy
Heidi Kalmari.

s.4

Maria Pettersson ● Twitter: @mariapettersson
maria.pettersson@journalistiliitto.fi

Koko Suomi on pidettävä informoituna

Eduskuntavaalien hämmöittäessä puolueet keskustelevat jälleen siitä, onko koko Suomi pidettävä asuttuna: kuinka paljon palveluja pitää olla tarjolla ja miten kauas ihmisen pitää matkustaa niitä käyttäkseen. Samalla voitaisiin puhua myös siitä, missä määrin ja mihin hintaan ihmisellä on oikeus saada tietoa asuinpaikkansa asioista.

Koko Suomi on pidettävä informoituna. Kansalaisella on oikeus saada luotettavaa ja riippumatonta tietoa kotipaikkakuntansa asioista. Jos tietoa ei ole tai sitä on vaikea saada, asukkaat kulkevat sumussa. He eivät pysty arvioimaan, miten heidän asioitaan hoidetaan ja millaisia heitä koskevia päätöksiä paikkakunnalla tehdään. Olisi kohtuutonta odottaa, että ihmisillä on aikaa tai mahdollisuutta perehtyä vaikkapa kunnanvaltuuston käsittelemiin kysymyksiin kokouksia seuraamalla, arkistoissa kahlaamalla ja virastoihin soittelemalla. Se on journalistien

tehtävä. Myös muut paikkakunnan asiat vaaratilanteista naapurikylän kuulumisiin löytyvät median avulla.

Journalistin 8/2022 kansijuttu kertoo, mitä tapahtuu, kun paikkakunnan mediatarjonta ohenee. Suomessa asiaa ei ole tutkittu laajasti, mutta Yhdysvalloissa tehdyt tutkimukset antavat osviittaa. Kun paikkakunnan tiedotusväline kuolee, äänestysaktiivisuus laskee. Kunnan hallinnosta tulee tehottomampaa ja sen lainakulut nousevat. Asukkaat saavat paikkakunnan politiikasta vähemmän tietoa ja hakeutuvat harvemmin mukaan politiikkaan. Kansalaiset vieraantuvat hallinnosta ja hallinto kansalaisista.

YLE HOITAA KOKO MAAN KATTAVAA uutisointia parhaansa mukaan, monilla pikkupaikkakunnilla paikallislehti on kylän kokoava voima ja maakuntalehtien journalistit venyvät usein

KUVA: ELLA KIVINIEMI

Lasketaanko Pohjoismaiden korkeinta lehtien arvolisäveroa, lisätäänkö jakelutukia, luodaanko maahan pohjoismaisen mallin mukainen mediatuki?

uskomattomiin ponnistuksiin jatkuvista irtisanomisista huolimatta. Kaikesta tästä huolimatta lehtikuolemat ja lehtien yhdistämiset jättävät Suomeenkin uutiserämaita, joissa yksi ylityöllistetty freelancer yrittää kattaa maantieteellisesti valtavan alueen. Hyvinvoivalla paikkakunnalla on parhaimmillaan sekä kaupallisen median että Ylen edustusta. Pahimassa tapauksessa paikkakunnalla ei ole edes yksittäistä freetä. Silloin sen asukkaat eivät saa tietoa omista asioistaan, minkä lisäksi kylä tai kunta ikään kuin katoaa muun Suomen ajatuksesta. Poissa mediasta, poissa mielestä.

Suomalaisten epätasa-arvoinen tiedonsaanti ei koske pelkästään uutisia. Esitys postilain muuttamisesta tarkoittaa, että ensi vuoden alusta postia pitäisi jakaa enää kolmesti viikossa. Päivälehtien viisipäiväinen jakelu turvattaisiin jakelutuella, mutta esimerkiksi aikakauslehtien pitäisi vain jotenkin pärjällä uuden

aikataulun kanssa – samalla kun jakelukustannukset nousevat lyhyessä ajassa hirmuttävän paljon ja paperin hintakin hipoo pilviä. Posti on valtionyhtiö, ja viime kädessä poliitikot päättävät, miten usein ja millä hinnalla lehtiä jaellaan.

EDUSKUNTAVAALIEISSA PUOLUEILTA soisi kuulevan avauksia siitä, millä tavalla ne aikovat pitää koko Suomen informoituna. Lasketaanko Pohjoismaiden korkeinta lehtien arvolisäveroa, lisätäänkö jakelutukia, luodaanko maahan pohjoismaisen mallin mukainen mediatuki vai kenties Kanadasta tuttu järjestelmä, jossa valtio tukee journalistien palkkaamista alueille, joilla heitä ei muuten ole? Vai keksiikö joku poliitikko jonkin vielä paremman tavan tukea mediaa, kansalaisten tiedonsaantia ja sitä myötä demokratiaa? Kaikki ehdotukset ovat tervetulleita – ennen kuin uutistyhjiöt laajenevat ennestään. ●

KUVA: KAISU KAPLIN

Riikka Happonen, Outi Lindqvist ja Tuulia Viitanen nousivat Kanta-Hämeen sanomalehtien johtoon.

SJL vaatii tulevalta hallitukselta mediapoliittisen ohjelman

s.38

Kannen/Takakannen kuva: Vesa Ranta ja Emmi Nieminen, kuvitus

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton
ammattilehti 98. vuosikerta
14.10.2022

VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA /
ANSVARIG CHEFREDAKTÖR
Maria Pettersson 045 6757 401

TOIMITUSSIHTEERI /
REDAKTIONSSSEKRETERARE
Manu Marttinen 050 310 3036

TOIMITTAJAT / REPORTRÄR
Nina Erho 050 379 8155
Manu Haapalainen 050 501 0716
Marja Honkonen (opintovapaalla)

ULKOASU / LAYOUT
Heli Saarela 050 470 0016

SÄHKÖPOSTIT
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.slaktnamn@journalistiliitto.fi

VERKKOLEHTI
www.journalisti.fi

TILAUKSET / BESTÄLLNINGAR
Jalcom Oy 03 4246 5383
journalisti@atex.com

PAINO / TRYCKERI
Botnia Print, Kokkola
ISSN 1236-3596 (painettu/tryckt)
1458-4271 (verkko/nät)

JULKAISIJA / UTGIVARE
Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund
09 612 2330
PL 252, 00531 Helsinki

SEURAAVA JOURNALISTI 9/2022
ILMESTYY 11.11., AINEISTO 2.11.

ILMOITUSMYNTI:
www.journalisti.fi > ilmoittajille
044 755 5002

VASTUULLISTA
JOURNALISMIA

Journalistit ja mediayhtiöt toimivat somessa vastuuttomasti, kirjoittaa toimittaja Heidi Kalmari

Heidi Kalmari, teksti ● Aapo Huhta, kuva

HEIDI KALMARI

- 44-vuotias helsinkiläinen vastuullisuuteen erikoistunut toimittaja, tietokirjailija ja viestintä-asiantuntija.
- Työskentelee Milttonilla vastuullisuuden ja viestinnän seniorikonsulttina.
- Kirjoittanut tietokirjan *Lumen jäljillä* (Docendo 2021) sekä Vastuullisen matkailijan käsikirjan (Mondo 2009) yhdessä Kati Kelolan kanssa.
- Työskennellyt useissa aikakauslehdissä toimituspäällikkönä ja toimitussihteerinä.
- Valtiotieteiden maisteri Helsingin yliopistosta. Suorittanut erikoisjournalismin maisteriohjelman Etelä-Kalifornian yliopistossa (USC) Helsingin Sanomain Säätiön stipendiaattina.

Tilaisitko lehteä, jonka tietäisit tutkitusti aiheuttavan nuorille masennusta ja ahdistusta? Tukisitko mediayhtiötä, jonka toiminnan tietäisit lisäävän polarisaatiota ja jopa edesauttavan kansanmurhia? Tekisitkö mielelläsi juttuja tietäen, että juttujen lukijoiden yksityisimmät asiat urkitaan ja tiedot myydään mainostajille?

Esimerkkini koskevat tietenkin Facebookin ja Instagramin toimintaa sekä yleisemmin sosiaalisen median toimintatapoja.

Toimittajat ja toimitukset ovat jo vuosikaudet tuottaneet sisältöjä suoraan sosiaaliseen mediaan. Monet free-lancetoimittajat rakentavat jo brändinsä täysin somen varaan. He käyttävät somesisältöjen tekemiseen tunteita päivittäin ja tuottavat omaa elämäänsä ja persoonansa hyödyntäen sinne myös mainontaa. Toimittaja saa rahaa ja mainostava yritys näkyvyyttä, mutta todellisen hyödyn saa somekanava, jonka bisnestä ja merkittävyyttä molemmat kasvattavat.

OPISKELLESSANI VASTIKÄÄN Yhdysvalloissa tapasin tutkivan toimittajan **Lexis-Olivier Rayn**, joka esiteltiin Twitter-journalismin edelläkävijänä. Hän selostaa jutuntekoprofessiaan aktiivisesti twiiteissään. Työnantajamedia *L.A. Tacoa* ei haittaa, että hän käyttää työaikaansa näin paljon toisessa kanavassa, Twitterissä.

Kun kysyin, vaikuttaako aktiivinen jutuntekotwiittailu siihen, miten paljon lopullista juttua työnantajan verkkosivuilla luetaan, hän ei osannut sanoa.

Saako varsinaiset voitot tämän ansiokkaan toimittajan työstä kuitenkin enemmän Twitter kuin työnantajana toimiva tiedotusväline? Tätä ansaintalogiikan ongelmaa onkin pähkällyt mediassa jo pitkään.

JOURNALISTIT JA VIESTIJÄT TUOTTAVAT myös vapaa-ajallaan sosiaaliseen mediaan aktiivisesti laadukasta sisältöä, ovathan he median ammattilaisia. Heillä on usein myös laaja seuraajaporukka, joka innostuu reagoimaan ja kommentoimaan.

Sosiaalinen media onkin saanut journalistit melko helppoon koukkuun. He tuntevat sosiaalisen median yhtiöiden ongelmalliset toimintatavat, mutta oma some-toiminta jatkuu. Someen panostavat myös mediatilat, vaikka some vie niiltä mainoseurot ja kurjistaa niiden toimintaa.

Mediayhtiöiden ja journalistien toimiminen sosiaalisessa mediassa ei ole ongelmattonta eikä aina vastuullista. Varsinkaan, kun haittoja suitsiva lainsäädäntö laahaa auttamattomasti perässä.

Toki on selvää, ettei somesta voi lähteä ainakaan kertaheitolla. Mediankäyttö on muuttunut, kuten myös julkinen keskustelu. Toistaiseksi median edustajat ovat puolustaneet somepresenssiään sillä, että pystyvät tuomaan öyhötyksen keskelle laadukasta sisältöä. Ja onhan somessa myös välillä niin mukavaa – vähän kuin fossiilipolttoaineiden lämmittämässä suihkussa, jota ei vain raaski lopettaa ajoissa.

Laatupostauksilla ei kuitenkaan kuitata someyhtiöiden isoja ongelmia. Olisikin toivottavaa, että jos somessa silti pysytään, toimittajat ja mediayhtiöt käyttäisivät valtaansa myös painostaakseen sosiaalisen median yhtiöitä parantamaan toimintaansa. Tällaiseen aktivismiin kannustaa myös vahvasti esimerkiksi Facebookin entinen työntekijä, whistleblower **Frances Haugen**. Länsimaissa kun on vielä vaihtoehtoja, toisin kuin monissa kehittyvissä maissa, joissa Facebook on jo käytännössä sama kuin internet.

VASTUULLINEN JOURNALISMI ei ole pelkästään eettisesti kestävää juttujen toimittamista, vaan yhä enemmän myös koko toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Yhtä lailla kuin yrityksiltä vaaditaan toimintaketjujensa enstistä kattavampaa hallintaa, myös journalismin vastuullisuuden on ulotuttava laajemmalle.

Media ja toimittajat eivät tietenkään ole yksin nostamassa esiin digijättien vastuullisuusongelmia, mutta sananvaltaa kannattaisi silti käyttää. Keskustelun myötä isoonkin haasteeseen voidaan löytää uusia ratkaisuja. Emmehän halua päätyä tilanteeseen, jossa huomaamme liian myöhään olleemme hyödyllisiä hölmöjä? ●

Lisää aiheesta s.26–28

Pakkokeinolain uudistus saattaa vaarantaa lähdesuojan esimerkiksi sel-
laisessa tilanteessa, jossa poliisi ottaa
kotietsinnässä haltuunsa toimittajan
tietokoneen tai matkapuhelimen. Hel-
singin Sanomien päätoimittaja Antero
Mukka ei usko, että kotietsintää valvova
etsintävaltuutettu pystyisi turvaamaan
lähdesuojan tällaisessa tilanteessa.

Pakkokeinolain uudistus: Media-ala huolestui lähdesuojasta

Pasi Kivioja, teksti ● Liisa Huima, kuva

3004520

Iltalehden verkkosivuilla kävi viikolla 39 hieman
yli kolme miljoonaa lukijaa. Seuraavaksi eniten
kävijöitä oli *Ilta-Sanomien* (2,9 miljoonaa), Ylen
(2,2) MTV Uutisten (2,0) ja *Helsingin Sanomien* (1,3)
verkkosivuilla. Kaikkien lehtien kävijämäärät ovat
nousseet viime vuoden vastaavasta ajankohdasta.

Lähde: FIAM / Media Metrics Finland

"Uhriutuminen kiihkottomasti kirjoite-
tuista elokuvakritiikeistä on yksinomaan
noloa", kirjoittaa toimittaja Manu
Haapalainen. Lue lisää **Journalisti.fi**

Käynnissä oleva pakkokeinolain uudistus on saanut media-alan varpailleen. Ehdotetut lakimuutokset eivät turvaa riittävästi lähdesuojaa. Käytännössä lähdesuoja voisi vaarantua esimerkiksi tilanteessa, jossa poliisi ottaa kotietsinnässä haltuunsa toimittajan tietokoneen tai matkapuhelimen.

Lakiuudistuksen tarkoituksena on selvittää muun muassa pakkokeinolakia, koska sen säännökset ovat käytännössä osoittautuneet tulkinvaraisiksi. Oikeusministeriön mietinnössä ehdotetaan esimerkiksi viranomaisten telekuuntelulle aiempaa laajempia valtuuksia. Lähdesuojaan ei kuitenkaan esitetä parannuksia.

"Toimittajan laitteesta voi löytyä tietoja, jotka johtavat lähteen jäljille. Kotietsintää valvomaan asetettu etsintävaltuutus ei riitä turvaamaan lähdesuojaa, vaan tuomioistuimen pitäisi tehdä tämä harkinta etukäteen", sanoo *Helsingin Sanomien* päätoimittaja **Antero Mukka**.

HS:lla on kokemusta etsintävaltuutetusta Viestikoekeskus-juttuun liittyneessä toimittajan kotietsinnässä, mutta Mukka ei halua ottaa kyseiseen tapaukseen kantaa. Toimittajien saamia syytteitä käsitellään Helsingin käräjäoikeudessa tänä syksynä.

Samoilla linjoilla Mukan kanssa ovat lakiesityksestä lausuntonsa antaneet Journalistiliitto, kustantajia edustava Utismedian liitto, Yleisradio ja muun muassa *Helsingin Sanomia* kustantava Sanoma Media Finland.

JOURNALISTIILITON PUHEENJOHTAJAN Hanne Ahon mukaan lakiuudistus ei turvaa lähdesuojaa aiempaa paremmin.

"Tällaisessa lakiesityksessä pitäisi olla pohdintaa lähdesuojasta ja sen merkityksestä. Kaikki tahot Euroopan ihmisoikeustuomioistuimesta meidän korkeimpaan oikeuteemme pitävät lähdesuojaa erittäin korkeassa arvossa, mutta valitettavasti lakiesityksen perusteella voisi päätellä, että hallitus ei pidä lähdesuojaa tärkeänä", Aho sanoo.

Myös Aho pitää erillistä etsintävaltuutettua riittämättömänä keinona lähdesuojan toteutumiselle. Malli antaa poliisille liian laajat toimintamahdollisuudet.

"Etsintävaltuutettu on turhan löyhä tae sille, että lähdesuoja pitää. Hänen ymmärryksensä lähdesuojasta pitäisi olla aika korkealla tasolla", Aho sanoo.

Utismedian liiton lakiasianjohtaja **Ismo Huhtanen** hämmästelee, ettei lakiesitys käsittele lähdesuojaa, vaikka korkein oikeus on hiljattain antanut siitä parikin merkittävää ratkaisua.

"Kotietsintää valvomaan asetettu etsintävaltuutus ei riitä turvaamaan lähdesuojaa, vaan tuomioistuimen pitäisi tehdä tämä harkinta etukäteen."

Antero Mukka, päätoimittaja, Helsingin Sanomat

"Toivottavasti tähän otetaan jatkovalmistelussa kantaa. Nyt laissa on tulkintaohjetta viranomaiselle aika vähän", Huhtanen sanoo.

Utismedian liiton lausunnossa mainitaan israelilaisen Cellebrite-yhtiön laitteisto ja ohjelmisto, jonka kaltaisia välineitä esitutkintaviranomaisilla on jo nyt saatavilla. Näillä purkulaitteilla on mahdollista murtaa kriittistä toimituksellista aineistoa sisältäviä älypuhelimia ja tietokoneita.

Vastikään julkitulleista Viestikoekeskus-tapauksen esitutkintapöytäkirjoista käy ilmi, että keskusrikospoliisi on todellakin käyttänyt Cellebritea *HS:n* toimittajan työpuhelimien avaamiseen. Poliisi on kaivanut puhelimesta todistusaineistoksi muun muassa kuvia ja *HS:n* toimituksen sisäisiä viestejä. Osa löydetystä aineistosta on salattu esitutkintamateriaalissa.

Cellebritten laitteistolla pääsee murtautumaan lähes kaikkiin älypuhelimiin uusimpia iPhone-puhelimia lukuun ottamatta. Ilmeisesti uudetkin puhelimet saadaan avattua, jos ne lähetetään Cellebritten omaan laboratorioon. Laitteistoa myydään vain viranomaisille eri maissa.

Tämän tyyppinen osaaminen voi olla viranomaisilla hyvinkin korkeatasoista. Toimittajan lähdesuojan alaiset tiedot voivat olla juuri puhelimessa tai läppärillä. Toinen vaihtoehto on tallentaa tiedot lippulapuille, mikä ei ehkä ole tätä päivää, Ismo Huhtanen sanoo. ●

Pakkokeinolaki

- Pakkokeinolaki tuli voimaan 2014. Esitutkintaviranomaiset voivat lain nojalla tehdä muun muassa kiinniottoja, pidätyksiä ja kotietsintöjä rikosten selvittämiseksi sekä oikeudenkäynnin ja rangaisituksen täytäntöönpanon turvaamiseksi.
- Oikeusministeriö asetti vuonna 2020 työryhmän tarkastelemaan pakkokeinolain muutostarpeita. Ministeriö pyysi mietinnöstä lausuntoa 46 taholta. Lausunnot saatiin 40.

"Pyrimme henkilökunnan kanssa hakemaan sellaisia ratkaisuja, että emme vaaranna liiketoimintaa tai sen kehittymistä. Se on ilman muuta haastavaa, mutta siltä pohjalta lähdetään."

Alfa-tv:n operatiivinen johtaja Vesa Halonen. Lue lisää [Journalisti.fi](https://journalisti.fi)

Jouko Seiskan työntekijöitä: Työilmapiiri toimituksessa on hyvä. Lue lisää [Journalisti.fi](https://journalisti.fi)

Liitoille lupa neuvotella itsensätyöllistäjien työehdoista - "Muutos on suuri"

Manu Haapalainen, teksti

Euroopan komissio teki syyskuun lopussa historiallisen päätöksen. Jatkossa ammattiliitot saavat oikeuden neuvotella itsensätyöllistäjille nykyistä parempia palkkioita ja työoloja.

Näin myös Journalistiliitolle tulee jatkossa mahdollisuus parantaa freelancereiden työehtoja.

Aiemman tulkin mukaan liittojen sekaantuminen freepalkkioihin ja työoloihin olisi rikkonut EU:n kilpailulainsäädäntöä. Lain mukaan itsensätyöllistäjät olisivat muodostaneet kartellin, jos heillä olisi kollektiivinen neuvottelu-oikeus.

Journalistiliiton edunvalvontajohtaja **Petri Savolaisen** mukaan juuri nyt saatu kollektiivinen neuvottelu-oikeus on paras tapa parantaa itsensätyöllistäjien työoloja. Muutos on suuri.

"Esitämme Medialiitolle neuvotteluja mahdollisimman pian. Tavoitteenamme on avata neuvottelut heti ensi vuoden alussa", Savolainen sanoo.

SUOMEN FREELANCE-JOURNALISTITIEN väliaikaisen toiminnanjohtajan **Anna-Sofia Niemisen** mukaan muutos koskee merkittävää osaa freelancejournalisteista.

EU:n päätöksen kollektiivinen neuvottelu-oikeus koskee ensinnäkin niitä itsensätyöllistäjiä, jotka työskentelevät työntekijöihin rinnastetussa tilanteessa.

Tämä ehto voi täyttyä kolmella tavalla: Joko freelancer saa vähintään puolet toimeentulostaan yhdeltä yritykseltä tai tekee samaa tai samankaltaista työtä kuin yrityksen palkatut työntekijät. Neuvottelujen piiriin pääsee myös, jos tekee työtään digitaaliselle alustalle tai tarjoaa työpanostaan sellaisen kautta.

"Freelancerjournalistit tekevät aika lailla samaa työtä kuin työsuhteiset toimittajat. Varsinkin samankaltaisen työn ehto toteutuu siis hyvin suu-

rella osalla freelancereistamme", Nieminen sanoo.

"On jopa vaikea kuvitella freelanceria, joka tekisi täysin eri hommia kuin työsuhteiset."

Neuvottelu-oikeus tulee myös niille freelance-reille, joiden neuvottelu-asema on tähän saakka ollut heikko.

EU määrittelee tämän esimerkiksi työnantaja-yrityksen koon mukaan. Ehto täyttyy, jos yrityksen kokonaisliikevaihto ylittää kaksi miljoonaa euroa tai sen palveluksessa on vähintään kymmenen työntekijää. Tämä pätee isoon osaan suomalaisista mediayrityksistä. Näin niille työskentelevät itsensätyöllistäjät pääsevät neuvottelu-oikeuden piiriin.

On huomattava, että itsensätyöllistäjä pääsee neuvottelu-oikeuden piiriin, jos yksikin mainituista ehdoista täyttyy.

MISTÄ ASIOISTA LIITOT PÄÄSEVÄT NEUVOTTELEMAAN?

"Neuvottelu-oikeus koskee EU-komission päätöksen mukaan muun muassa työstä saatavaa korvausta, työaikaa, työtiloja, lomaa, työterveyttä, vakuutuksia, ja sosiaaliturvaa", Nieminen sanoo.

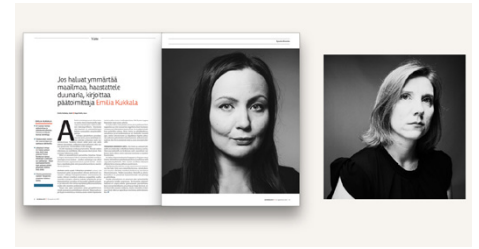
"Vielä ei ole linjattu, mistä asioista Journalistiliitto aikoo neuvotella", Nieminen sanoo.

Freelancerit ovat odottaneet ennen kaikkea sitä, että liitto saisi luvan neuvotella heidän palkkioistaan, Nieminen sanoo. Journalistiliiton työmarkkinatutkimusten mukaan freelancereiden keskitulot jäävät jopa puoleen työsuhteisten keskitulosta.

Niemisen mukaan muutos on tärkeä asia paitsi freelancereille, myös koko alalle.

"Tällä hetkellä yritysten on mahdollista teettää töitä freelancereilla halvempaan hintaan kuin työsuhteisilla. Se ei ole työsuhteistenkaan etu. Nyt meillä näyttäisi olevan keino, jolla freepalkkio-tasoa saadaan nostetuksi niin, että hintoja ei voi enää polkea." ●

OIKAISU

Kuvassa vasemmalla Emilia Kukkala ja oikealla Heidi Kalmarin.

Journalistissa 7/2022 sivulla viisi oli väärän henkilön kuva. Kuvassa piti olla *Väite*-pals-tan tekstin kirjoittanut **Emilia Kukkala**, mutta lehteen päätyi tämän numeron *Väitteen* kirjoittaneen **Heidi Kalmarin** kuva. Toimitus pahoittelee virhettään.

Journalisti

JOURNALISTEILLE TARKOITETTU TEKNOLOGIA-AKATEMIA ALOITTAJ JOULUKUUSSA

Elinkeinopolitiikan vaikuttajaorganisaatio Teknologiateollisuus järjestää teknologia-aiheista koulutusta journalisteille. Teknologia-akatemiaksi nimetyn koulutuksen toteutukseen osallistuvat myös Journalistiliitto ja Suomen Akatemia.

Ensimmäinen koulutus on 8. joulukuuta ja teemana *Suomen iskunkestävyys*. Ilmoittautumislinkki julkaistaan 20. lokakuuta liiton verkkosivuilla.

Joulukuun tilaisuuden päävieras on puolustusliitto Naton kyber- ja hybridipuolustusosaston päällikkö **Christian-Marc Lifländer**.

"Juuri nyt suomalaiset tarvitsevat luotettavaa tietoa enemmän kuin koskaan. Teknologia-akatemian aiheet on valittu suomalaisille tärkeistä puheenaiheista", sanoo Journalistiliiton puheenjohtaja **Hanne Aho**.

Ensi vuonna akatemia järjestetään neljä kertaa. Teemoja ovat esimerkiksi terveysteknologian trendit, osajien saatavuus ja uudet teknologiat.

Manu Marttinen

ALFA-TV:N MUUTOSNEUVOTTELUT LOPPUSUORALLA

Alfa-tv:ssä alkoivat 22. syyskuuta muutosneuvottelut, jotka voivat johtaa enintään kahdeksan henkilön irtisanomiseen sekä lomautuksiin, osa-aikaistamisiin ja työsopimusten ehtojen muuttamiseen.

Henkilöstön edustaja, uutispäällikkö **Heikki Kauhanen** kertoi *Journalistille* 7. lokakuuta antavansa

henkilöstön viimeiset säästöehdotukset työnantajalle 10. lokakuuta mennessä.

"Sen jälkeen johto tekee päätökset, uskoisin että parin viikon sisällä. Lähtökohta on katsoa ensin, mitä toimintaan ja tuotantoon liittyviä säästöjä tehdään ja vasta sen jälkeen henkilöstövaikutuksia."

"Henkilöstöä on kyllä kuultu. Miten se vaikuttaa päätöksiin, en pysty sanomaan."

Nina Erho

Lue lisää: *Journalisti.fi*

Ilman luotettavuutta media ei ole minkään arvoista

KUVA: MEERI UTTI

Viestintäyrittäjä Edelman on julkaissut luottamusbarometriaan parisenkymmentä vuotta. Noin 30 maassa kymmenituhansille vastaajille tehty kysely mittaa, luottavatko kansalaiset yrityksiin, valtiojohtajiin tai mediaan. Toimittajien osalta vastaukset nostavat esiin huolia. Toissa vuonna 56 prosenttia ihmisistä luotti viestimiin. Tänä vuonna luku oli enää 50 prosenttia.

Maaillalla suunta on alas, mutta Suomi ei onneksi ole vielä tässä kiertteessä. Kesällä julkaistu Reuters-instituutin tutkimus mittaa suomalaisenkin näkemyksiä, ja meillä noin seitsemän kymmenestä luottaa useimpiin uutisiin.

SUURTEN YRITYSTEN ja julkisyhteisöjen viestinnässä journalistejä kohtaavat tietävät, miksi luottamus joskus horjuu. Aiheensa tuntevia ja näkökulmaansa mietineitä toimittajia toki on, mutta yhtä lailla on olemassa toinenkin journalistiryhmä. Sen kanssa toimivat näkevät, ettei journalismin perusasioita enää opeteta kaikille.

Nämä jutuntekijät lähestyvät yrityksiä, hallintoa tai järjestöjä näkökulmalla ”äkkiä jotain tästä aiheesta”. Pahimmillaan toimittaja sanoo, että ”en tiedä mihin teen tätä” tai osaa kertoa, onko meillä taustakeskustelu vai haastattelu.

Jos asiantuntija ei tuhansien ihmisten organisaatiosta pääse heti puhelimeen, alkaa silmitön huuto. Aina kiire ei edes ole aito. Väitetään, että haastattelu on saatava puolesta tunnissa, vaikka juttu tulee lehteen parin kuukauden päästä.

Tähän ryhmään kuuluva toimittaja olettaa, että yritykselle suuttuneet asiakkaat tai julkishallinnossa mielestään kovia kokeneet ovat aina oikeassa. Toista osapuolta ei kuunnella, ei edes faktoja. Jos yritys ei lain takia voi puhua yksittäistapauk-

sista, tätä ei jutussa mainita.

Perusasiat, kuten nimet ja tittelit ovat mitä satuu. Yksinkertainen tiedote menee toimituksessa niin kummallisille kierteille, että sekä otsikko, ingressi että leipäteksti muuttuvat virheellisiin muotoihin. Kun viestijä huomauttaa asiavirheistä, toimittaja ei vastaa viesteihin. Samaan aikaan tuottajaporrass jo julkaisee verkkojutun.

Liian usein toimittaja tekee epäkohtajuttua tapauksesta, joka on sattunut hänelle itselleen. Näissä tilanteissa toimituksen johto ei joko tiedä tai välitä. Kumpikin vaihtoehto on kehno.

MEDIAN PAIKKA muiden yhteiskunnan toimijoiden arvottajana horjuu, jos toimituksissa ei valvota työtapoja. Eikä niin kiire voi olla, että tiedon oikeellisuudesta ei välitetä.

Kun Youtube vuosituhatosen alkupuolella yleisty, journalistien työstä tuli läpinäkyvämpää. Kuka tahansa pystyi helposti nauhoittamaan haastattelijan käytöstä ja tekemään keskusteluista julkisia. Neuvoisin silloin omia toimittajiani kolmella perusoheella, jotka ovat yhä ajankäytöllisiä.

1. Tarkasta, tarkasta ja tarkasta.
2. Käyttäydy niin, että mikä tahansa puhelusi voi päätyä julkisuuteen.
3. Jos kysymyksesi ovat tiukkoja, esitä ne kohteliaasti.

Ei sisältö räyhäämällä parane. Eivätkä parhaat toimittajat suinkaan aina ole somen kovimpia melskaajia. Usein näkee taidokkaimpien tekstien syntyvän kirjoittajilta, jotka paneutuvat henkilöbrändin sijasta asiaan. Maan hiljaisilta, jotka ovat aikoinaan saaneet oppia ammattinsa kunnolla. He muistavat koko työn perusidean.

Ilman luotettavuutta media ei ole minkään arvoista. ●

Eeva Lehtimäki, 55

- MTV:n yhteiskuntatoimituksen päällikkö 2019–
- Filosofian maisteri 1995, Jyväskylän yliopisto, pääaine journalistiikka.
- Aloitti MTV:llä kotimaan toimittajana kesällä 1996.
- Aloitti toimittajan työt kesällä 1988 Kalevassa. Radio Jyväskylän toimittaja ja juontaja 1989–1993.
- Ylen tv-uutisten kesätoimittaja ja vuoronpaikkaaja 1993 ja tammi–elokuu 1994. N.Y.T. nuorten ajankohtaisohjelman toimittaja 1995.
- Viestinnän tekijä Ellun Kanoissa 2015–2017. Media-alan yrittäjä 2018–2019.
- Kiinnostunut ruuasta ja elokuvista.
- Asuu Helsingissä. Naimisissa, perheeseen kuuluvat keväällä ylioppilaaksi kirjoittanut poika ja Martti-koira.

Politiikan toimittajalle on tärkeää kritisoida ay-liikettä, Eeva Lehtimäki

MTV:n yhteiskuntatoimittaja Eeva Lehtimäki lopetti iltatöräysten tekemisen Twitterissä, koska keskustelut muuttuivat niin myrkyllisiksi.

Manu Marttinen, teksti ● Juuso Westerlund, kuva

Politiikan toimittajalle on välttämätöntä tehdä heti linjaava analyysi, jos jonkun puolueen kannatus noussut tai laskenut 0,9 prosenttiyksikköä.

Kyllä heti aamulla kannattaa herätä tekemään analyysiä. Gallup on hyvä pohja, johon voi peilata kaikkea muuta, mutta 0,9 prosenttiyksikköä ei riitä uutisen kärjeksi, ja kollegoiden töräyksistä en ota vastuuta. Lyhyellä matematiikalla tiedän, että noin pieni muutos ei riitä ilmiön selittäjäksi.

Loppukesästä pitää aina muistaa kirjoittaa kolumni, jossa kerrotaan, että työmarkkinasysteystä on tulossa poikkeuksellisen mielenkiintoinen.

Todellakin täytyy, mutta jos väität, että työmarkkinasysteys on tänä tai viime vuonna ollut vain "mielenkiintoinen", niin se on aivan liian laimea ilmaisu. Käyttäisin ilmaisuja "murroksessa", "kaaoksessa" tai "sekaisiin".

On tärkeää, että politiikan toimittaja ilmaisee iltaisin jyrkkiä poliittisia kantoja somessa. Työt päivisin tehdään silti puolueettomasti ja tasapuolisesti.

Politiikan toimittaja ei ole koskaan täysin yksityishenkilö, vaan edustaa myös mediaa, jossa työskentelee. Totta kai politiikan toimittajallakin on sananvapaus, eikä rajanveto ole helppoa. Itse en enää harrasta iltatöräyksiä, koska Twitter-keskustelut ovat muuttuneet niin myrkyllisiksi.

Suosittelat alaisellesi Vesa Kallionpälle twiittailun lopettamista.

Toivon, että meidän toimittajamme ovat näkyvillä Twitterissä ja eiköhän Kallionpää osaa aikuisena kokeneena henkilönä löytää omat rajansa twiittaamisessa. Meno on välillä reipasta, mutta hän on sen linjan valinnut. Toimituksen linja ja ihmisten yhteiskunnalliset näkemykset eivät aina mene yksi yhteen.

Huokaiset helpotuksesta, kun voit vain lukea Timo Haapalan poliittiset analyysit niiden julkaisemisen sijaan.

En ole veljeni vartija, enkä ole kaikista asioista hänen kanssaan samaa mieltä, mutta luen aina Timon tekstit.

Teillä on siellä *Journalistissa* muuten joku ihmeellinen **Timo Haapala** -fiksaatio. Soittakaa joskus suoraan hänelle, jos hänen tekemisensä kiinnostavat!

Jokaiselle politiikan toimittajalle on tärkeää kritisoida ay-liikettä ja vastustaa työntekijöiden lakko-oikeutta, että saisi kutsuja EK:n herkkupöytiin.

Olen ehdottomasti lakko-oikeuden kannalla, mutta esimerkiksi hoitajien työtaistelussa ihmisen henki meni lakko-oikeuden yli. Ja kyllä ay-liikkeelläkin on ihan hyvät herkkupöydät.

Lähdit Maikkarilta, kun sillä meni huonosti ja palasit heti kun tilanne oli taas parempi.

Se voi näyttää siltä, mutta syytän tästä **Jussi Kärkeä**, joka lähti *Talouselämään*. Siinä vaiheessa minä palasin, enkä ole paluutani katunut. Totta kai on kiva olla täällä nyt, kun on hyvä meininki.

Piipahdit viestintätehtävissä, mutta journalisti ei vaan pärjää viestintähommissa.

Minulla oli silloin intoa lähteä yrittäjäksi, ja Ellun Kanat tarjosi jopa lisää töitäkin, mutta veri veti takaisin toimittajan töihin. Olin Maikkarilta lähtiessäni kyllästynyt suomalaiseen politiikkaan, en toimittajan työhön. Halusin vain saada Suomen politiikkaan etäisyyttä.

Johtamis- ja puhetyylisi on asiallinen ja sotilaallinen. Pärjäisit erinomaisesti myös armeijan väepelinä.

Televisio on väitetysti vähän buumerimedia, joten on hyvä, että vanhempikin väki kuulee, kun puhun. Sotilaallisesta puolesta en tiedä, ehkä olen enemmän tällainen hippi, mutta en kestä rönsyileviä kokouksia. Ehkä se väepeliys tulee sieltä.

Yleensä tässä kohtaa juttua on väite vapaa-ajasta, mutta sinusta sellaista väitettä on mahdotonta keksiä.

Vietän viikonloput yleensä kellarissa katsomassa leffoja videotyyliltä. Juhlin lähinnä ystäväni kanssa, joten minun ei tarvitse pelätä, että juhlista päätyisi mitään tietoja julkisuuteen, kuten eräälle henkilölle on käynyt. ●

Näin syntyi dokumenttielokuva

Suvi West sai apurahan rakkaustarinana varten mutta tekikin elokuvan, joka kertoo saamelaisuudesta ja kolonialismista.

Juha Matias Lehtonen, teksti • Johanna Sarajärvi, grafiikka

Suvi West eli Doavtter-Piera Suvi Máret on 40-vuotias suomensaamelainen elokuvan-tekijä ja taiteen maisteri. Hänet tunnetaan muun muassa palkitusta Märät säpikkäät -komediasarjasta. Westin edellinen pitkä dokumenttielokuva Sparrooabbán – minä ja pikkusiskoni voitti vuoden 2016 DocPoint-festivaalien yleisöpalkinnon.

Kuva: Katriina Haikala

Lopullisessa käsikirjoituksessa oli

15

sivua.

”

”Alkuun tuli monta kielteistä apurahapäätöstä. Päätin kuitenkin, että elokuvan tekeminen on saamelaisvelvollisuuteni.”

2

Huhtikuu 2016

International Sámi Film Institute myöntää projektille apurahan. Sen turvin West ja hänen tiiminsä pääsevät työstämään visuaalista demoa ja käsikirjoitusta. Rahoittajien kiinnostus on vähäistä, mutta tuottaja Janne Niskala ja ohjaajan kuvaaja-puoliso Anssi Kömi uskovat projektiin.

3

2016–2019

Materiaalia kuvataan osittain omalla taloudellisella riskillä. Tuotantoyhtiö tarjoaa välineistön. Käsikirjoitus on koko ajan luonnosmainen.

”

”Tuskin osaisin vielääkään kirjoittaa tätä elokuvaa kässäriksi. Kuvatessamme tiesimme vain, että meidän pitää mennä sinne, missä kolonialismi tapahtuu ja dokumentoida se.”

”

”Olin saanut käsikirjoitusapurahan eräälle rakkaustarinalle, ja menin arkistoon tekemään taustatyötä. Siellä päädyin kuitenkin vain ahmimaan tietoa saamelaisten ja oman sukuni historiasta.”

1

Maaliskuu 2016

Ohjaaja Suvi West palauttaa takaisin toista elokuvaa varten myönnetyn apurahan ja uppoutuu intohimo-projektiinsa, Eatnameamet-elokuvaan.

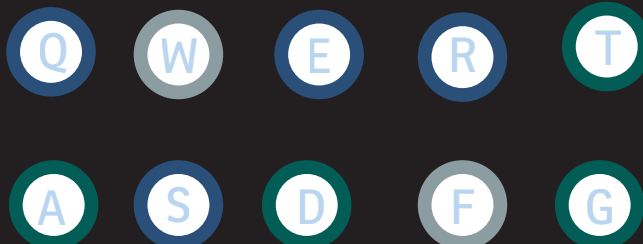
Elokuvaa kävi katsomassa teatterissa

1819

ja korona-ajan nettinäytöksissä

1604

maksavaa asiakasta.

Kuva: Vaski Filmi Oy

5

Kesä 2019

Elokuvan rahoitus varmistuu. Tuotantoyhtiö tekee tuotantopäätöksen.

"Etenkin visuaalisten demojen avulla onnistuimme havainnollistamaan rahoittajille, millä tapaa elokuvassa hypitään kohtauksesta ja keissistä toiseen."

4

Huhtikuu 2017

Westin edellinen elokuva *Sparro Jabbán* saa Taiteen edistämiskeskuksen elokuva-taiteen laatutuen. Se vauhdittaa sekä uuden elokuvan kuvauksia että lisärahoituksen hakemista.

6

Marraskuu 2019

West löytää leikkaajaksi **Markus Leppälän**. Tämä ymmärtää kuvatus materiaalin arvon ja tunnistaa siinä paljastuvan rakenteellisen rasismin.

"

"Elokuvani syntyvät vasta leikkauspöydällä. Olin etukäteen päättänyt, että haluan leikkaajaksi ihmisen, jonka kanssa on mukavaa viettää aikaa, sillä leikattaessa pitää pystyä puhumaan turvallisesti vaikeistakin asioista."

Elokuvan lopputeksteissä kiitetään

55

ihmistä tai yhteisöä.

7

Tammikuu 2021

Vuosien työ tulee päätökseen Megurun äänistudiolla.

"

"Istuimme saamelaisen äänisuunnittelijan **Pekka Aikion** kanssa lauantaiyönä miksaamassa viimeisiä ääniä. Elokuva heijastui kankaalle. Silloin jotain irtosi minusta, ja elokuva tuli todeksi. Itkin vuosien painetta pois."

Kuva: Vaski Filmi Oy

Vähintään

12

henkilöä sai elokuvanteosta palkkaa tai työkorvausta.

EATNAMEAMET

HILJAINEN TAISTELUMME
MIN JASKES DÁISTALEPMI

Kuva: Vaski Filmi Oy

Elokuvan tekeminen maksoi

310 953 euroa.

EATNAMEAMET – HILJAINEN TAISTELUMME

- Suvi Westin ohjaama dokumenttielokuva, joka käsittelee Suomen saamelaispolitiikkaa sekä saamelaisten representaatiota ja osallisuutta.
- Elokuva ilmestyi 12.3.2021 eli keskellä koronavirusta.
- Tämän vuoden syyskuussa Westille myönnettiin elokuvan johdosta tiedonjulkistamisen valtionpalkinto.
- Elokuvan on tuottanut Vaski Filmi Oy.

Artikkelia varten on haastateltu myös tuottaja Janne Niskalaa.

UUTISERÄMAAT

Mitä seuraa, kun alueen ykköslehti lopetetaan ja uutisseuranta kuihtuu? Tutkija arvelee, että kun uutisointi vähenee, kansalaiset vieraantuvat hallinnosta ja politiikasta. ➔

Jenni Räinen, teksti • Vesa Ranta, kuvat

Pohjolan Sanomien toimitalo rakennettiin paraatipaikalle meren rannalle. Nykyään rakennuksessa toimii muun muassa turvallisuusalan yritys.

Lapin Kansan toimittaja **Henripekka Kallio** aloitti jälleen laskemisen excel-taulukon laitaan.

Pöydällä oli levällään Kemlin kaupungin valtuuston hyväksyttäväksi lähtenyt säästösuunnitelma, jossa esitettiin Kemlin kaupunginteatterin lakkauttamista. Kallio halusi selvittää, miten säästöjen kävisi, jos valtuusto päättäisikin säästää teatterin.

Laskutoimitus päättyi joka kerta eri summaan kuin virkamiesten valmistelemissa laskelmissa. Jos taulukossa oli virhe, se oli paljon teatterin rahoja suurempi: viisi miljoonaa euroa.

On syksy ja kevään tapauksesta on jo aikaa. Kallio viettää kahvitaukoa rautatieasemalle avatussa kahvilassa. Ikkunoiden takana matkustajat kiirehtivät Helsinkiin matkaavaan junaan. Hän muistelee, kuinka soitti lopulta kaupunginjohdajalle.

”Sanoin etten ymmärrä tätä. Kysyin, että voidaanko katsoa tämä yhdessä”, Kallio sanoo.

He alkoivat käydä laskelmaa läpi eikä havainnolle löytynyt selitystä. Kaupunginjohtaja sanoi selvittävänsä asian talousjohtajan kanssa. Hetken päästä hän soitti takaisin ja vahvisti, että suunnitelmassa oli virhe. Kemlin talouden ylijäämä olisi neljän vuoden päästä yli viisi miljoonaa euroa, kun valtuutetuille oltiin virheellisesti esittämässä, että ylijäämä olisi tuolloin vain 0,4 miljoonaa euroa. Ero oli merkityksellinen, sillä Kemlin vuosibudjetti on noin 180 miljoonaa euroa.

Kokous oli alkamassa muutaman tunnin sisällä ja valtuutetuille toimitettiin korjattu laskelma. Kaupunginhallituksen esityksen vastaisesti valtuusto antoi lopulta teatterin jatkaa kaupungin tukemana yhdistyksenä.

”Varmaan tieto virheestä vaikutti niin, että se sai kannasaan horjuvat puoltamaan teatterin jatkamista”, Kallio arvelee.

Haastatteluhetken keskeyttää puhelu kaasuyhtiö Gasumin edustajalta, joka kertoo, miksi Tornion satamasta lähtenyt kaasulaiva on päätynyt omituisesti kiertämään kolme viikkoa ympäri Itämeren.

Kallio tekee laivan liikkeistä kattavan uutisen *Lapin Kansa*an ja *Kaleva*an. *Helsingin Sanomat* seuraa perästä seuraavana päivänä.

LAPIN MAAKUNNAN ETELÄREUNALLA SIJAITSEVA KEMI on yksi niistä noin kolmestakymmenestä paikkakunnasta, jolta on 2010-luvulla lopetettu lehti. Lehtikuolemien myötä myös Suomessa on virinnyt keskustelu ”uutiserämaista” eli journalismityhjiöistä. Alueista, joiden päätöksenteon tai politiikan kriittinen seuraaminen on kuihtunut miltei olemattomiin.

Muutos Kemissä on ollut suuri. Henripekka Kallio lähti Lännen Median toimittajakiertoon vuonna 2014, jolloin kotilehti *Pohjolan Sanomien* toimituksessa työskenteli 26 henkilöä, koko lehdessä 39. Kun hän palasi kierrosta vuonna 2018, *Pohjolan Sanomat* oli lakkautettu, ja Kallio aloitti alueelle levittäytyneen *Lapin Kansan* aluetoimittajana. Seudun oman maakuntalehden toimituksen korvasivat Kallio ja toinen uutistoimittaja, joka jakoi työaikansa *Lapin Kansan* ja kau-

punkilehti *Lounais-Lapin* välillä, Tornion aluetoimittaja ja urheilutoimittaja.

Pohjolan Sanomien päälevikkialuetta oli ollut alue Simosta Tornionjokilaaksoon. Seudulla 102-vuotiaan lehden lakkauttaminen otettiin järkyttyneenä vastaan.

Kemlin kaupungin talousjohtaja **Jukka Vilén** kertoi *Maaseudun Tulevaisuuden* haastattelussa, kuinka oman sanomalehden lähdön vuoksi kaupunki joutui palkkaamaan viestintäsuunnittelijan.

Moni asukkaista ei siirtynyt tilaamaan *Lapin Kansa*a. Lehden päätoimittaja **Antti Kokkonen** arvioi, että noin kymmenen prosenttia *Pohjolan Sanomien* entisistä tilaajista lopetti tilauksensa. Sittemmin *Lapin Kansan* levikki alueella on laskenut kuten muuallakin.

Kallio uskoo, että tärkeimmät uutiset tulevat yhä katettua. Palattuaan aluetoimittajaksi hän alkoi seurata kuntapolitiikkaa ja erityisesti kroonisista talousvaikeuksista kärsinyttä Kemiä.

”Olen pyrkinyt ylläpitämään perinteisen ihanteen vallan vahtikoirasta. Mielestäni ihmiset saavat meiltä yhä perusannon uutisia eli joku katsoo tätäkin aluetta useammassa välineessä.”

Jotakin jää silti puuttumaan.

”Tavallisten ihmisten tarinat ovat hupenneet. Halu tilata lehteä on vähentynyt, kun läheisyys puuttuu. Aiemmin lehdestä löytyi tuttuja joka päivä”, Kallio sanoo.

Antti Kokkonen mukaan asiat ovat silti Meri-Lapin alueella lehtikuolemankin jälkeen suhteellisen hyvin, sillä siellä työskentelee toimittajia, jotka keskittyvät vain omaan alueeseensa.

Nykyisin Kaleva Median omistaman *Lapin Kansan* levikkialueen 21 kunnasta vain Rovaniemellä, Torniossa ja Kemissä työskentelee vakituisia toimittajia. Muualla lehti on lähinnä freelancereiden varassa. Vielä kymmenen vuotta sitten esimerkiksi sekä Sodankylässä että Kemijärvellä työskenteli kaksi aluetoimittajaa.

”Isot uutiset yhä nousevat, mutta seuranta on vaarassa ja vaarantunut. Emme pysty seuraamaan alueellista päätöksentekoa riittävällä vahvuudella”, Kokkonen sanoo.

SUOMEN MEDIAKENTTÄ VAVAHTI, kun perinteikäs maakuntalehti *Pohjolan Sanomat* kuoli. Maailmalla sen sijaan vastaavasta on kokemusta pidemmältä ajalta. Yli kaksituhatta yhdysvaltalaisista sanomalehteä on lakkautettu vuoden 2004 jälkeen. Lehtien lakkauttamisten jäljiltä syntyneistä uutiserämaista on tehty runsaasti tutkimusta.

On huomattu muun muassa, että paikallisen uutisoinnin kadottua kuntahallinnon tehokkuus laskee ja lainakulut nousevat.

Yhdysvaltain Pen-keskus nosti esiin vuonna 2019 tutkimuksensa pohjalta, kuinka paikallisen journalismin katoaminen johtaa alhaisempaan äänestysaktiivisuuteen. Asukkaat saavat vähemmän tietoa poliittisista päätöksistä ja he hakeutuvat epätodennäköisemmin poliittisiin tehtäviin.

Jyväskylän yliopiston journalistiikan opettaja **Panu Uotila** toppuuttelee rinnastamista tuloksia suoraan Suomeen. Yhdysvalloissa päivälehdistö on nojannut irtonumeromyyn-

tiin, uutisointi on ollut pääosin ”iltapäivälehtityylisempää” ja painottunut sensaatioihin, onnettomuuksiin ja rikoksiin. Suomessa lehdistön perusta on ollut kuukausitilauksissa ja aamujakelussa.

Mutta kun taustarajaukset huomioi, tutkimusten seuraukset tuntuvat Uotilasta loogisilta Suomessakin: Kun uutisointi alueelta vähenee, kansalaiset vieraantuvat hallinnosta ja politiikasta.

”Politiikka tapahtuu jossakin, ja kansalainen kokee jäävänsä katsomoon. Se voi purkautua somesalaliittoteorioina ja vieraantumisenä normaalista demokraattisesta poliittisesta järjestelmästä”, Uotila sanoo.

Lehtikuolemien suurmaassa Yhdysvalloissa myös salaliittoteoriat kukoistavat – mutta tuleeko ensin niukka uutisanti vai salaliittoteoria?

Kallio arvelee varovaisesti, että yhteys lehtitilausten ja äänestysaktiivisuuden välillä kuulostaa mahdolliselta. Toisaalta jälleen voi olla vaikea erottaa kumpi tulee ensin: alhainen uutis seuranta vai alhainen äänestysinto.

”Äänestäminen oli ennen ihmisille tärkeämpi juttu. Kaikkien piti äänestää ja tuolloin kuului myös lukea lehteä. Nyt

molemmat kärsivät inflaatiosta. Maailma ja arvomaailma muuttuvat.”

HENRIPEKKA KALLIO ALOITTI TOIMITAJANA *Pohjolan Sanomissa* 2000-luvun alussa. Tuolloin pidempiaikaiset työntekijät pelkäsivät levikin tippumista alle 20 000 tilaajan. Kun *Pohjolan Sanomat* lopetettiin, levikki lähestyi 10 000:n rajaa.

”Kaupallinen puoli oli vastaansanomaton. Sanomalehti on yritys, jossa omistajalle pitää jäädä viivan alle”, Kallio sanoo.

Pohjolan Sanomien kohtalo voi olla edessä monella muullakin. Panu Uotilan ennustus on, että jäljelle jääneistä 30 päivälehddestä olisi jäljellä parinkymmenen vuoden päästä noin puolet, 10–15 lehteä. Erityisen suuri uutiserämaiden syntymisen uhka on muuttotappioalueilla, jotka ovat tyypillisesti taantuvia teollisuuspaikkakuntia.

Vielä tilanne on kuitenkin monin osin jopa hyvä. Uotila huomauttaa, että Suomessa on yhä runsas paikallis- ja maakuntalehdistö, jolla on pitkät perinteet. Juttujen yhteiskäyttö on kuitenkin yleistä ja mediatalojen omistus keskittynyttä.

Ei ole yksiselitteistä, milloin lehti katoaa. Ensimmäinen

Pohjolan Sanomien perustajan Uuno Hannulan pahvinen kuva valvoo toimittaja Henripekka Kallion työtä.

vähenevät toimittajat, sitten lisääntyvät yhteisjutut, lopulta edessä voi olla fuusio. Ja onko lehti enää aidosti paikallinen, jos esimerkiksi 80 prosenttia sen sisällöstä on jostain muualta, Uotila kysyy.

Kun alueellinen uutisointi niukkenee, kärsii puolestaan sananvapaus. Julkisen sanan neuvoston entinen puheenjohtaja, toimittaja **Elina Grundström** korostaa, että sananvapauksen kuuluu myös oikeus vastaanottaa tietoa ja mielipiteitä.

Grundström valmisti vuonna 2020 liikenne- ja viestintäministeriölle selvityksen, jossa haettiin keinoja tukea journalismia sekä koronakriisin aiheuttamassa poikkeustilanteessa että vaikeassa mediatilanteessa laajemminkin.

Suomen mediatuet ovat muihin Pohjoismaihin verrattuna niukkoja. Journalismin suorat tuet olivat Norjassa ennen koronakriisiä 38 miljoonaa euroa vuodessa, Tanskassa 56 miljoonaa euroa ja Ruotsissa 61 miljoonaa euroa. Suomessa vastaava summa oli 0,5 miljoonaa euroa.

Vielä 1990-luvun alussa Suomessa oli Grundströmin mukaan Euroopan parhaisiin kuuluvat mediatuet, joilla turvattiin median moninaisuutta. Se tarkoitti käytännössä sitä, että tuettiin erityisesti alueellisia kakkoslehtiä, joilla oli usein poliittisia sitoutuneisuuksia. Sitten osa tuesta muutettiin parlamentaariseksi tueksi, jota jaettiin puolueille suhteessa kansanedustajamäärään, ja puolueet jakoivat tuen medioille.

Grundströmin mukaan sekin malli yhä toimi, kunnes tuki muutettiin puolueiden viestintätueksi ja yhdistettiin puoluetukeen vuonna 2008. Muutoksessa katosi kokonaan valikoiva lehdistötuki.

Samoihin aikoihin lehdistön arvonlisävero nostettiin Suomessa pohjoismaiden korkeimmaksi, 10 prosenttiin. Ruotsissa arvonlisävero on kuusi prosenttia ja Tanskassa ja Norjassa nolla prosenttia.

Selvityksessään Grundström päätyi esittämään, että journalismia tuettaisiin korona-aikana myöntämällä tukea journalistien palkkakuluihin vuodeksi tai puoleksi vuodeksi. Samoin freelancerien työn ostamiseen myönnettäisiin avustuksia. Tukea voisi hakea hankkeisiin, jotka joko vahvistaisivat alueellista journalismia, digitaalisia journalistisia sisältöjä tai lisäisivät tavallista perusteellisempaa journalismia.

Ajatuksena oli, että koronatuen kokemuksia voitaisiin hyödyntää pysyvän tukimallin kehittämisessä.

Koronatuki toteutui käytännössä toisin kuin Grundströmin esityksessä, eikä 7,5 miljoonan euron käytön kohdistamiseksi nimenomaan journalismiin luotu mekanismi. Koronatukea saaneilta edellytettiin tuen käytöstä vain vapaamuotoisen selvitys.

TÄNÄ VUONNA ILMESTYI konsulttiyritys Forefront Oy:n liikenne- ja viestintäministeriölle koostama loppuraportti *Mediatuen vaikuttavuuden ennakoarviointi*. Raportissa todetaan, kuinka tavanomaisilla yritystalouden mittareilla mitattuna pohjoismaiset mediatuet eivät ole vaikuttavia tai tehokkaita. Samalla raportissa huomautetaan, että vaikka mediatukia voi olla vaikea perustella yritystuen mittareilla, tuki voi olla perusteltua esimerkiksi demokratian toteutumisen ja tiedon huoltovarmuuden näkökulmasta.

”Pitää uskaltaa sanoa, että journalismi on itseisarvo”, Grundström painottaa.

Jos mediaa tuetaan, pitäisi Grundströmin mukaan huolehtia siitä, että tuki varmasti kohdistuisi suoraan journalismiin eli esimerkiksi uusien toimittajien palkkaamiseen. Näin välttyttäisiin siltä, etteivät tuet tai esimerkiksi verotuksen myötä keventynyt kulurakenne valuisi valmiiksi voitollisten mediayhtiöiden taskuun – ja mediakenttä kaventuisi tuesta huolimatta.

Marmori Pohjolan Sanomien aulaan louhittiin Tervolan Louen kylästä.

Grundström pohtii, että tukien jakamisessa voisi hyödyntää samanlaisia riippumattomista asiantuntijoista koostuvia paneeleita, joita käytetään esimerkiksi taiteen tai tieteen apurahojen jakamisessa.

Panu Uotilan sanoo, että tukitoimissa tulisi huolehtia siitä, että tuki olisi tasapuolista eikä se vääristäisi kilpailua. Pitäisi myös pohtia, kuinka määritellä ”riittävän vähäinen uutisointi” jollakin alueella. Pulmista huolimatta hän pitää journalismin tukemista ensiarvoisen tärkeänä.

”Demokratian toimiminen edellyttää, että ihmiset saavat tietoa muustakin kuin onnettomuuksista. Eihän yhteiskunta jätä mitään perustoimintojaan markkinavoimien varaan.”

Lapin Kansan päätoimittaja Antti Kokkonen on samoilla linjoilla. Journalismilla on itseisarvonsa ja journalismi tekee hyvää koko yhteiskunnalle. Ilman suoraa tukimekanismia nykyinen kehitys jatkuu.

”Meillä on jo uutiserämaita ja niitä tulee lisää”, hän sanoo.

KEMIN KÄVELYKADUN TOISESSA PÄÄSSÄ kohoaa kaupungintalo, toisessa suunnassa erottuu etäällä Metsä Groupin tehdastyömaalle rakennettu uusi piippu, joka kohoaa kaksi kertaa kaupungintalon korkeuteen.

Katua alaspäin kävelevä Henripekka Kallio vierastaa ajatusta journalismiin suunnatusta suorasta valtion tuesta. Ajatus kuulostaa byrokraattiselta ja lyhytjänteiseltä. Toki siirtymäajan tuki voisi toimiakin, mutta mitä tuen jälkeen?

Kallio näkisi suotuisampana keinona lehdistön tukemiseen esimerkiksi arvonlisäverokannan laskun.

”Ensimmäisenä pitäisi huolehtia siitä, ettei ainakaan itse torpattaisi medioiden toimintaedellytyksiä. Ihmiset voisivat sitten valita paikallislehden tai *Hesarin*.”

Länsinaapurin suurimman päivälehdessä *Dagens Nyheterin* iskulause viime vuosina on ollut koko Ruotsin kattava uutisointi. Tänä vuonna Luulajassa ja Uumajassa aloittivat lehdet uudet paikallistoimitukset, joissa työskentelee yhteensä seitsemän toimittajaa. Tavoitteena on seurata alueen voimakasta kasvua, ilmastokriisin konkretisoitumista pohjoisessa sekä metsätaloutta. Lehti perustelee pohjoisen aluetoimituksia myös saamelaisvähemmistön asioiden seuraamisella.

Myös Meri-Lapissa tapahtuu. Uusi piippu kuuluu uudelle

Uusi toimitalo valmistui vuonna 1983 jo valmiiksi vaikeaan taloustilanteeseen.

Toimituksen valokyltti lepää kaupunkilehti Lounais-Lapin tiloissa.

Demokratian toimiminen edellyttää, että ihmiset saavat tietoa muustakin kuin onnettomuuksista.

Panu Uotila, journalistiikan opettaja, Jyväskylän yliopisto

yhdelle Euroopan suurimmista sellutehtaista, joka käynnistää toimintansa Kemissä vuonna 2023. Viime vuonna sulkenut Stora Enso puolestaan suunnittelee tilojensa vuokraamista tekstiiliteknologiayritys Infinited Fiber Companylle. Yritys kaavailee 400 miljoonan euron investointia tehtäseen, joka tuottaa tekstiilijätteestä uutta tekstiilikuitua.

Etelä-Lappiin ollaan rakentamassa jättimäisiä tuulivoimapuistoja, joiden vaikutukset niin maankäyttöön, kuntien talouteen kuin maisemaan tulevat olemaan suuria.

Kun Kemistä lähdetään pohjoiseen, vastassa ovat kaivosuunnitelmat. Ekokriisi pitäisi huomioida, samalla maankäyttöpaineet ovat valtavat ja seudun kunnat kamppailevat talousvaikeuksien kanssa.

”Taantuva alue ei tarkoita sitä, etteikö siellä tapahtuisi journalistisesti tärkeitä asioita”, Uotila muistuttaa.

Päinvastoin. Kun niukkuutta jaetaan, uutis seurannan pitäisi olla hyvinkin tarkkaa.

Tähän on herätty Kanadassa, jossa pohjoisen Suomen tavoin on paljon luonnonvaroja, suuryrityksiä, pitkiä etäisyys-

siä ja ainutlaatuista luontoa. Vuonna 2019 Kanadan valtio perusti 50 miljoonan Kanadan dollarin eli 32 miljoonan euron suuruisen rahaston, jolla haluttiin elävöittää maan etäisiin kolkkiin syntyneitä uutiserämiä. Local Journalism Initiative jakaa avustuksia medioille paikallistoimittajien palkkaamiseen viideksi vuodeksi paikkoihin, joissa heitä ei muuten olisi.

Paikallisten ihmisten ja paikallisdemokratian palvelemisen lisäksi journalistit seuraavat myös yritystoimintaa ja ympäristökysymyksiä maan syrjäisimmissä kolkissa.

Grundström arvioi, että Kanadan malli voisi toimia myös Suomessa. Tuki kohdistuisi journalismiin ja suoraan valkoiisiin läikkiin uutiskartalla.

Suomen journalistisen kentän ongelmista kertoo Grundströmin mukaan sekin, että vaikka lehtinimikkeitä poistuu, uusia journalistisia start up -yrityksiä ei juuri nouse.

Kanadan mallin lisäksi Suomessa voitaisiin tukea laajemmin tutkivaa journalismia, joka lisäisi jälleen mediakentän moninaisuutta. Esimerkki löytyy Hollannista, jossa tutkivan journalismin säätiö FBJP jakaa hakijoille vuosittain noin miljoona euroa. Summan suhteellisesta pienuudesta huolimatta säätiön jakamaa tukea pidetään Grundströmin mukaan tehokkaana journalistisen sisällön tukimuotona. Säätiö myöntää apurahoja erityisesti tutkivan tai perusteellisen journalismin hankkeisiin.

MUTTA LÖYTYYKÖ SUOMESTA poliittista tahtoa tukea vallan vaihtokiraa? Ja ennen kaikkea, haluavatko jättimäiset mediayhtiöt edes lobata sellaisen tuen puolesta, joka menisi suoraan journalismiin – voisihan sen ajatella olevan pois muista tukimuodoista.

”Vallitseva tilanne on yksi todistusaineisto tahtotilasta. Siitä, ettei sitä ole ollut riittävästi”, Uotila sanoo.

Elina Grundströmistä on hullunkurista, kuinka Suomessa on saatu läpi ajatus, että ainoa riippumaton journalismi on kaupallista. Vielä hullunkurisempaa se on, kun ottaa huomioon Suomen maantieteellisen laajuuden ja kielialueen pienyyden.

”Eivät tuet muuallakaan Pohjoismaissa ole vähentäneet journalismin riippumattomuutta.”

Kuilu pärjääjien ja ei-pärjääjien kesken kasvaa

Osa Kempeleen kaupunginvaltuutetuista esitti syksyllä kävelykadun avaamista osin autoliikenteelle, jotta keskustan liikekiinteistöt vilkastuisivat. Henripekka Kallion mielestä syytä keskustan tyhjenemiseen haetaan väärästä suunnasta.

Suomen mediakentällä. Grundström arvioi, että isoimmilla toimijoilla, jotka ovat saaneet digisiirtymän hoidettua, menee jo hyvin. Kymmenen suurinta lehteä vie 82 prosenttia digituloista. Sen sijaan erityisesti maakunnallista ja paikallismediaa kurittaa jakelun kallistuminen. Viimeksi syyskuussa *Suomen Lehdistö* uutisoi, että Posti aikoo vuoden 2023 alusta siirtyä valtakunnallisesta tasahinnoittelusta alueelliseen hinnoitteluun, joka muuttaa jakelun entistä kalliimmaksi juuri harvaan asutuilla seuduilla.

On vaarana, että median moninaisuus, monipuolisuus ja paikallisen median resurssit huvenevat entisestään. Uotilan mukaan mediatuki tulisi tarpeeseen erityisesti digimurroksen aikana. Se ei hidastaisi siirtymää, mutta ehkä kantaisi sen yli. Ja jossain vaiheessa edessä olisivat valoisammat ajat. Tulevaisuuden lukijoille digi on itsestäänselvyys, mikä on pitkien etäisyyksien Suomessa suuri helpotus. Siirtymään asti pitäisi saada kuitenkin ylläpidettyä elävä yhteys lukijoihin.

”Tämä on kaikkein kallein vaihe, kun pitää tehdä kahteen alustaan”, Uotila sanoo.

POHJOLAN SANOMIEN ENTINEN TOIMITALO kohoaa Perämeren rannalla Hahtisaaren venesatamaa vasten. Ruutinuiston takaa erottuu Metsä Groupin tehdas.

Rakennuksen tummanruskean ulkokatoksen maali hilseilee, mutta tuulikaapin laatoitus on uusittu.

Aulaa peittävät yhä alkuperäiset harmaavalkoiset marmorialaatat, samoin toiseen kerrokseen nousevia portaita.

Vuonna 1983 valmistunut toimitalo oli aikoinaan massiivinen monumentti *Pohjolan Sanomille*. Paraatipaikalle merenrantaan rakennetussa, osin kolmikerroksessa talossa on 8420 neliötä, ja siellä toimi myös lehtipaino.

Jälkeenpäin ajatellen rakennus oli jo alun perin suurudenhullu investointi suhteessa lehden talouteen.

Vuonna 1997 *Pohjolan Sanomien* omistajaksi tuli Aamulehti-yhtymä, myöhemmin Alma Media -konserni.

Aulaan kuuluu etäistä puhetta. Tiloissa toimii nyt turvallisuusalan yritys, kaksi konsulttiyritystä ja tilauskeittiö.

Portaikoon seinissä erottuvat toimituksen kirjainten jäljet. Henripekka Kallio käväisee aulassa kuvattavana, hieman kiusaantuneena. *Pohjolan Sanomien* muistelu ei tunnu enää relevantilta, aika on mennyt jo eteenpäin.

Mutta mitä on tulevaisuudessa?

Osaavat ja aktiiviset toimittajat voivat tehdä paljonkin uutistoimituksista tyhjentyneillä alueilla. Kallio pohtii, mistä heitä löytyy tulevaisuudessa.

”Mistä löytyy journalistoja, jotka haluavat seurata pitkäjänteisesti aluetta ja sitoutua siihen? Heidät pitäisi saada aika nuorena sisälle.”

Toimittajien määrä laski 2010-luvulla, mutta erityisen vähiin väki on käynyt reuna-alueilla. Journalistinen katse on koko ajan keskitettympi. Koko Lapin alueella asuu 241 työikäistä Journalistiliiton jäsentä. Tihein journalistien keskittymä sijaitsee Helsingin Kalliossa, jossa asuu neliökilometrin alueella 263 työikäistä liiton jäsentä.

Journalistiikan opiskelijat saapuvat Jyväskylän yliopistoon ympäri Suomen, mutta valmistumisen jälkeen he suuntaavat Uotilan mukaan pääosin pääkaupunkiseudun medioihin ja viestintätoimistoihin. Toisaalta esimerkiksi Lappi on houkuttellut viime vuosina uusia asukkaita.

Paikallinen uutisointi vaatii Kallion mukaan parhaimmillaan pitkäjänteistä seuranta. Ilman sitä asioiden syvällinen ymmärtäminen kärsii. Samalla kyse on työtehosta.

”Tietää nopeasti mistä on kyse, mihin uutinen liittyy, keneltä kysyä.”

Kerrottava ei ole loppumassa. Kertojat sen sijaan ovat vaarassa loppua. ●

Kirjoittaja työskenteli *Pohjolan Sanomissa* vuosina 2005–2012. Jutussa on käytetty lähteenä Margaret Sullivanin teosta ”*Ghosting the News. Local Journalism and the Crisis of American Democracy*” (2020), Liikenne- ja viestintäministeriön raportteja ”*Selvitys journalismin tukemisesta poikkeustilanteesta*” ja ”*Mediatuen vaikuttavuuden ennakkoarviointi*” sekä Pentti Jussilan kirjoittamaa historiikka *Pohjolan Sanomista* ”*Eikö sitä totuutta saisi-kaan sanoa*”.

JOKESIN APURAHOJA HAETTAVANA

Journalistisen kulttuurin edistämissäätiön apurahahaku alkaa 14. lokakuuta ja päättyy 12. marraskuuta kello 16. Apurahaa haetaan Jokesin sähköisen apurahajärjestelmän kautta.

Kopiosto-apurahat on tarkoitettu ensisijaisesti lehdistölle sekä sähköisten viestimien verkkojulkaisuille työskenteleville ja työskennelleille journalisteille. Sananvapauden apurahat ja Jyrki A. Juutin muistostipendit myönnetään Journalistiliiton jäsenille.

KOPIOSTO-APURAHAT

Kopiosto-apurahoja myönnetään sekä vapaamuotoisiin perusteluihin käyttötarkoituksiin että erikseen mainittuihin kursseihin ja käyttötarkoituksiin.

JOKES-APURAHAT ALAN TUTKIMUKSEEN

Jokes tukee sananvapauden ja journalistisen työn tutkimusta sekä yleisesti alaa hyödyttävää journalististen sisältöjen ja yhteiskunnallisen kehityksen suhteeseen liittyvää tutkimusta 27 218 euron apurahoilla.

TYÖSKENTELYAPURAHAT

Työskentelyapurahoilla halutaan antaa mahdollisuus tutkivaan journalistiseen työhön, omaan erikoisalaan syventymiseen tai taustatyöhön. Näihin tarkoituksiin jaetaan 3 000 ja 6 000 euron apurahoja.

OPISKELIJASTIPENDIT

Säätiö jakaa 900 euron stipendejä alan opiskelijoille opinnäytetyön tekemiseen.

MATKASTIPENDIT PERUGIAN IJF-SEMINAARIIN OSALLISTUMISEEN

Säätiö jakaa matka-apurahoja Perugian kansainväliseen journalismifestivaaliin osallistumiseen.

SANANVAPAUDEN APURAHAT

Sananvapauden apurahoilla tuetaan Journalistiliiton järjestötyöhön aktiivisesti osallistuneiden journalistien opintomatkoja joko kotimaassa tai ulkomailla.

JYRKI A. JUUTIN MUISTOSTIPENDIT

Muistostipendinä myönnetään yhteensä 6 000 euroa ammattiyhdistystoiminnassa tarvittavien edunvalvontavalmiuksien kehittämiseen sekä työmarkkinoita koskeviin opintoihin, opintomatkoihin ja selvityksiin.

SÄÄTIÖN KIELIKURSSIT

Säätiön kahden viikon kielikursseilla apuraha kattaa kurssimaksun, matkat ja majoituksen.

1.	Englanti, Lontoo	(6 kurssilaista)	4. – 17. 6. 2023
2.	Espanja, Madrid	(6 kurssilaista)	21. 5. – 3. 6. 2023
3.	Italia, Firenze	(6 kurssilaista)	7. – 20. 5. 2023
4.	Ruotsi, Tukholma	(8 kurssilaista)	6. – 19. 5. 2023
5.	Ranska, Nizza	(6 kurssilaista)	7. – 20. 5. 2023
6.	Venäjä, Riika	(6 kurssilaista)	7. – 20. 5. 2023

SÄÄTIÖN KURSSIT

1. TIKTOK JOURNALISTIN TYÖKALUNA

13. – 14. 3. 2023, Helsinki

Työpajassa käydään läpi, miten TikTokin algoritmi toimii, miten siellä rakennetaan yleisöä, millainen sisältö TikTokissa parhaiten toimii, ja miten kertoa tarinoita alustalle ominaisella tavalla. Kahden päivän kurssille valitaan 12 journalistia.

2. UUTISUORAA VERKKOON

15. – 16. 3. 2023, Helsinki

Työpajassa käydään läpi vinkit onnistuneen suoran verkkolähetyksen tekemiseen ja tehdään käytännön harjoituksia. Kahden päivän työpajaan valitaan 12 journalistia.

3. FEATUREN MESTARIKURSSI

25. – 26. 4. ja 22. 5. 2023, Helsinki

Kolmen päivän työpajassa tarjotaan työkaluja featurekirjoittamiseen. Miten aiheesta kuin aiheesta rajataan kirkas idea? Millainen rakenne pakottaa lukijaa jatkamaan? Miten yksityiskohdilla voi lisätä kiinnostavuutta? Entä miten pidetään huolta, että kerronnallisuus ei tee tekstistä seipettää?

Lue koko hakuilmoitus osoitteessa: www.jokes-saatio.fi.

JOURNALISTISEN KULTTUURIN EDISTÄMISSÄÄTIÖ SR
Apurahoja koskeviin tiedusteluihin vastaa säätiön asiamies,
puh. 050 551 3961, toimisto@jokes-saatio.fi.

Hämeen Sanomien lehtien johtoon nousivat paikalliset konkarit – "On nähty sitäkin, että tullaan ulkopuolelta ja halutaan heti oman käden jälki näkyviin"

Nina Erho, teksti • Kaisu Kaplin, kuvat

Vuosi 2021 oli Hämeen Sanomille, Hämeenlinnan Kaupunkiuutisille ja Forssan Lehdelle muutosten vuosi.

Kesäkuussa Aina Group myi lehtiä kustantavan Hämeen Sanomat Oy:n Keski-suomalaisen-konsernille. Marraskuussa Hämeen Sanomien ja Forssan Lehden päätoimittaja-toimitusjohtaja **Mikko Soini** jätti yllättäen tehtävänsä.

Hämeen Sanomien ja Forssan Lehden vt. päätoimittajaksi nimitettiin lehtien toimituspäällikkö ja Hämeenlinnan Kaupunkiuutisten päätoimittaja **Tuulia Viitanen**.

"Olihan prosessi nopea, ja hämmästyttävä. Mutta kun kädet olivat jo savessa, piti vaan jatkaa. Integraatioprojektit Keski-suomalaisen järjestelmiin olivat alkamassa. Emme voineet jähmettyä", Viitanen sanoo.

Hämeenlinnan Kaupunkiuutisten vt. päätoimittajaksi nimitettiin oman toimensa ohella Hämeen Sanomien silloisen Just-osion tuottaja **Riikka Happonen**.

"Ei tilanteeseen osannut varautua. Piti kantaa vastuu ja tehdä niin hyvää lehteä kuin voitiin, jotta vastuu pysyikin täällä", Happonen sanoo.

TÄMÄN VUODEN TOUKOKUUSSA Viitanen ja Happonen päätoimittajuudet vakinaistettiin, ja aiemmasta poiketen myös Forssan Lehti sai oman päätoimittajan. Tehtävään valittiin **Outi Lindqvist**, joka on työskennellyt lehdessä 35 vuotta.

Viitanen ja Happonen ovat työskennelleet Hämeen Sanomissa parikymmentä vuotta.

Päätoimittajan on pystyttävä seisomaan porukan edessä ja viestimään, että he voivat hoitaa hommansa rauhassa.

Riikka Happonen, päätoimittaja, Hämeenlinnan Kaupunkiuutiset

Ennen Viitasta, Happosta ja Lindqvistiä Hämeen Sanomien lehtiä vetivät muun muassa Mikko Soini, **Petri Hakala**, **Pauli Uusi-Kilponen**, **Kari Väisänen** ja **Olli-Pekka Behm**, joista vain Soini oli jo päätoimittajaksi tullessaan talossa.

Uusien päätoimittajien nimityksistä tuli talon ulkopuolelta kahdenlaista palautetta: "Kiva kun valittiin paikallinen, kiva kun valittiin nainen." Kolmikon omasta mielestä

tehtävän kannalta enemmän väliä on paikallisuudella. Siihen oltiin tyytyväisiä myös toimituksissa.

"Tässä on vuosien varrella nähty sitäkin, että tullaan ulkopuolelta ja halutaan heti oman käden jälki näkyviin. Kaikki huokasivat helpotuksesta, että nyt ei varmaan räjäytetä kaikkea ja säilyy työrauha", Viitanen sanoo.

Keskinäistä yhteistyötä Viitanen, Happonen ja Lindqvist ovat tehneet vuosia. Siksi heistä on pomojen asioissa toistensa luotetuiksi ja vertaistueksi. Kun alaiset ovat vanhoja tuttuja työkavereita, sanansa osaa asettaa kunkin persoonan mukaan.

Silti päätoimittaja on päätoimittaja, ja hänen on otettava tilansa ja johtajuutensa.

"Olen tehnyt toimitukselle selväksi, että olen edelleen heidän kaverinsa ja heidän puolellaan, mutta nyt minun on myös puuttuttava asioihin ja tilanteisiin, joissa on korjattavaa", Lindqvist sanoo.

"Päätoimittajan on pystyttävä seisomaan porukan edessä ja viestimään, että he voivat hoitaa hommansa rauhassa. Koko puljusta huolehtiminen on päätoimittajan vastuulla", Happonen sanoo.

KUN MIKKO SOINI LÄHTI Hämeen Sanomista, yhtiön uusi toimitusjohtaja ja hallituksen puheenjohtaja **Vesa-Pekka Kangaskorpi** sanoi Hämeen Sanomissa, että yhtiö on hyvin hoidettu ja tuotteet ovat kunnossa.

Tuulia Viitanen mukaan Hämeen Sanomat

Tuulia Viitanen, Riikka Happonen ja Outi Lindqvist tuntevat toisensa ja päätoimittamansa lehdet pitkältä ajalta. Kaikki kolme haluavat myös päätoimittajana pysyä lähellä toimituksen arkea.

tuli hänelle hyvässä kunnossa ja on sitä edelleen. Esimerkiksi digitilaukset ovat kasvussa.

”Lehdestä oli jo suurimmat rönsyt karsittu, ja pumppu on hyvin tehokas.”

Riikka Happonen mukaan *Kaupunkiuutisten* tilanne oli viime keväänä koronan jäljiltä hyvin vaikea. Ilmestymiskerrat vähennettiin kahdesta yhteen viikossa.

”Sen jälkeen on mennyt taloudellisesti hyvin. Mielestämme teemme nyt parempaa yksipäiväistä lehteä kuin mitä olivat kaksi pienempää läpyskää viikossa”, Happonen sanoo.

Outi Lindqvist sanoo, että *Forssan Lehden* ilmoitusmyynti kasvoi viime vuonna parhaiten koko Suomessa, noin 17 prosenttia. Nyt

tilanne on epävarmempi. Uusi omistaja vähensi ensi töikseen väkeä myynnistä. Uskolli-
set tilaajat pitäisi saada printistä verkkoon.

Poppakonsteja siihen ei ole. Kyse on lehdel-
lä kuin lehdellä jatkuvasta työnteosta, Tuulia Viitanen sanoo.

”Otsikoiden pallottelua, rikasteiden muistamista. Meillä toimituksen sisäinen palautekin käsittelee nykyään verkkoa, koska printin osaamme jo.”

HÄMEEN SANOMIEN JA Forssan Lehden verkkotilausten myyntiä tukee kova maksumuuri. Ilmaiseksi saa lukea vain viranomaistiedotteita, pääkirjoituksia ja mielipiteitä.

Hämeen Sanomien ja Hämeenlinnan Kaupunkiuutisten työnjakoa on viime vuosina kehitetty niin, että kaupunkilehden jutut eivät syö maakuntalehden tilauksia. Kaupunkiuutiset painottaa Hämeenlinnan ihmisiä ja ilmiöitä. Hämeen Sanomat hoitaa kunnallispolitiikan ja muut maakunnan ja Hämeenlinnan seudun ”kovat uutiset”.

Lisää tilaajia Viitanen tavoittelee myös nuorista perheistä. Moni pendelöi töihin Helsinkiin ja seuraa tiiviisti *Helsingin Sanomia*. Perheiden lapset ja nuoret kuitenkin pysyvät Hämeenlinnassa. Siksi Hämeen Sanomat voi kilpailla esimerkiksi uutisilla päiväkotien ja koulujen kunnosta.

Kustannuksia lehdet pitävät kurissa yhteistyöllä. Hämeen Sanomilla ja Forssan Lehdellä on yhteinen verkkodeski, urheilutoimitus ja pääkirjoitukset. Kun sekä Hämeen Sanomien b-osaa (ennen *Just-osio*) että Kaupunkiuutisia vetää Happonen, hän tietää lähettää yhteisen aiheen keikalle yhden toimittajan.

Tuotteiden kehittämisessä niiden tuttuu-

della on hyvätkin puolensa, Viitanen sanoo.

”Vt. päätoimittajaksi ryhtyessäni huomasin, että näkökulma ei kauheasti muuttunutkaan. Toimituspäällikkönä ja johtoryhmän jäsenenä olin katsonut asioita kehityssilmillä jo pitkään.”

KUN KESKISUOMALAINEN OSTI Hämeen Sanomien lehdet, toimitukset pelkäsivät muutosneuvotteluja.

Lopulta niiden näkökulmasta eniten muuttuivat tekniset järjestelmät ja lehtien ulkoasu. Monessa samanaikaisessa uudistuksessa on riittänyt työtä. Päätoimittajia harmittaa, että Hämeen Sanomien omasta verkkosovelluksesta joudutaan luopumaan ennen kuin konsernilla on tarjota tilalle parempi.

Toisaalta paukkuja ei kannata tuhlata taisteluun väistämätöntä vastaan. Itse päättämisen oli kivaa, mutta se myös ”stressasi ja työlösti hulluna”, Viitanen sanoo.

”Esimerkiksi ulkoasu-uudistus oli aina hirveä rutistus. Nyt siitä huolehtii konserni, ja

me voimme keskittyä paikallisen sisällön tekemiseen lohkojen näpräämiseen sijasta.”

AINA GROUPIN OMISTUKSESSA Hämeen Sanomien päätoimittaja ja toimitus saivat *Journalistin* tietojen mukaan yhtiön sisältä uhkailevaa palautetta seuratessaan Hattulan kunnan tapahtumia. Hattulan kunnanhallituksen tuolloinen puheenjohtaja **Matti Puotila** (kok.) oli myös Hämeen Sanomien hallituksen puheenjohtaja. Puotila yritti estää juttujen julkaisua, uhkaili päätoimittajaa potkuilla ja antoi toimittajista henkilöön käyvää palautetta.

Puotila sanoo, ettei ole antanut palautetta nykyisille päätoimittajille. Toimitukseen hän lähetti ”jonkun kerran” Hattula-uutisointiin liittyvää sähköpostia.

Uuden omistajan aikana uhkailevaa palautetta ei ole tullut, Viitanen sanoo. Hänen mukaansa painostus ei vaikuttanut lehden Hattula-uutisointiin aiemmin eikä varjosta sitä nyt.

Päätoimittajakolmikon mukaan vaikutusyrityksiä on alalla aina. Puotilan painostus oli poikkeuksellista, koska se tuli yhtiön sisältä. Paineen keskellä päätoimittajan on hyvä puhua jonkun kollegan kanssa, Happonen sanoo.

”Yksin voi alkaa sumentua, pitäisikö valitukset huomioida tai onko itse toiminut jotenkin väärin. Kollegiaalisesti pystyy taas kirkastamaan, mistä paikallisjournalismissa on kysymys.”

Loppuvuodesta 2020 Puotilan toiminnasta Hattulassa kirjoitti Yle. Viitanen myöntää, että kahden vuoden aktiivisen uutisoinnin jälkeen oli turhauttavaa lukea keskustelupalstoilta kyselyjä, miksi Hämeen Sanomat ei ole kertonut tästä.

Viitasen mukaan Yle Häme on Hämeen Sanomille hyvä yhteistyökumppani ja kirittäjä.

”Mutta Hattula-juttu oli tehty täysin tekstivetoisesti. Nyt kun Yle-laki muuttui, se ei kesytäisi päivänvaloa.”

KUN VIITASELTA, HAPPOSELTA JA Lindqvistiltä kysyy, mitä nimitys päätoimittajaksi muutti, he vastaavat nauraen, että titteliä ja työmäärää.

Mediabisnes ei ole helppo bisnes, he sanoivat. Silti työ tuntuu inspiroivalta.

”On intohimo kertoa tarinoita”, Happonen sanoo.

”Kyllä minua kiinnostaa, miten tässä voi kehittää ja kehittyä, ja miten saa porukan kehittymään. Uskon, että yleisön tiedonhalu ei vähene. Luotettavaa tietoa pitää jakaa. Ja onhan tämä esimerkiksi viestintätööhön verrattuna itsenäistä”, Viitanen sanoo.

Outi Lindqvist kertoo taannoin pohtineensa työkaverin kanssa, mitä tekisi 37 miljoonan Eurojackpot-voitolla. Tulos oli, että sitten voitaisiin ostaa ja turvata lehti.

”Niin paljon tykkään alasta ja hommasta, että se tuli mieleen ennen aurinkorannalle muuttamista.” ●

”Vaikka en päätoimittajana kirjoitakaan niin paljon kuin ennen, haluan edelleen osata ja tuntea toimituksen arkityön ja kaikki järjestelmät”, Tuulia Viitanen sanoo.

Kuvittajat: Tekoäly luo jo näyttäviä kuvia, mutta uhkaako automatisointi jo kuvittajien työtä?

Manu Haapalainen, teksti ●
Karstein Volle, kuvitus

Onko kuvittajilla kohta enää töitä, kun kuka tahansa voi luoda verkossa haluamansa tyyllisen kuvan muutamassa sekunnissa?

Aihe on puhuttanut kuvittajia jo jonkin aikaa. Varsinkin amerikkalaislähtöisellä Midjourney-ohjelmalla luodut kuvat ovat levinneet viime kuukausina laajalti sosiaalisessa mediasa. Isot amerikkalaiset aikakauslehdet ovat kuvittaneet juttujaan ohjelman luomilla kuvilla. Jutut ovat tosin käsitelleet lähinnä tätä nimenomaista ilmiötä.

Midjourneyn lisäksi vastaavia verkossa toimivia ohjelmia ovat esimerkiksi Stable Diffusion, Imagen, Parti ja Craiyon. Niiden periaate on melko yhteneväinen. Ohjelmaan syötetään muutaman sanan kuvailu kuvan aiheesta ja tyylistä. Kuva on valmis hetkessä.

MIDJOURNEYN KUVISSA on alkuvaiheessa ollut oma, tunnistettava, fantasiakirjallisuuden kuvittamiseen viittaava tyylinsä. Se on yksi ohjelman ongelmista, sanoo Kuvittajat ry:n puheenjohtaja, uutisgraafikko **Maija Hurme**.

”Siinä on aluksi oma vau-efektinsä, mutta visuaalinen maailmamme köyhtyi aika nopeasti, jos kuvituksia alettaisiin tehdä enemmän sillä. Uskon, että siihen tyyliin kyllästytään aika nopeasti.”

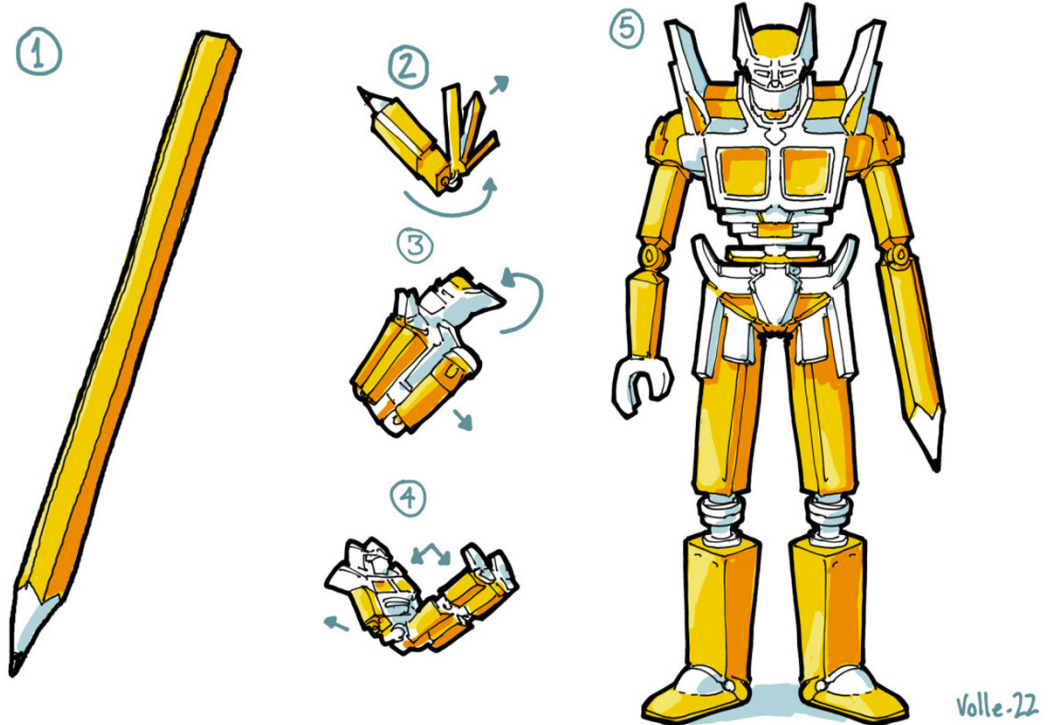
Isoimpana ratkaisemattomana ongelmana Hurme näkee kuviin liittyvät tekijänoikeuskysymykset. Tekoälyä opetetaan syöttämällä sen muistiin massiivinen määrä erilaisia ja erityyppisiä kuvia: taidetta, kuvituksia, populaarikulttuuria, taiteilijoiden nimiä. Tekoäly luo kuvan näiden elementtien pohjalta.

Digitaalista taidetta muun muassa roolipeleihin tehnyt suosittu puolalaistaiteilija **Greg Rutkowski** pyysi Midjourneyta ja Stable Diffusionia jo poistamaan omat työnsä tietokannoistaan, koska halusi omalla tyyllillään generoitujen kuvien tulvan loppuvan.

Kuvia ei ainakaan tällä tietoa ole poistettu.

”Eettisesti kestävää olisi kuitenkin pyytää taiteilijalta ensin lupa, ja käyttää kuvia vasta sitten. Entä syntyykö taiteilijalle tekijänoikeus hänen taiteensa pohjalta generoituihin uusiin kuviin?”

Kuvittajia huolettaa, että mediatatolot säästämisen tarpeessaan innostuvat tekoälykuvituksesta, ja että ne pitävät koneella teetettyjä kuvia

”Haluan uskoa, että oikean kuvittajan tekemä kuvitus on jatkossakin osa kokonaisvaltaista elämystä, joka lukijalle kannattaa tarjota.”

Maija Hurme, Kuvittajat ry:n puheenjohtaja, uutisgraafikko

suurelle yleisölle riittävän hienoina. Kuvituksen tilaaminen ei ole halpaa, mutta tekoälyn avulla se on käytännössä ilmaista.

Maija Hurme panee viime kädessä toivonsa siihen, että lukijat arvostavat laatua ja käsityön tuntu.

”Esimerkiksi *The New York Times* tilaa runsaasti kuvituksia. Se lisää juttuihin oman persoonallisen näkökulmansa. Haluan uskoa, että oikean kuvitta-

jan tekemä kuvitus on jatkossakin osa kokonaisvaltaista elämystä, joka lukijalle kannattaa tarjota.”

SAMAAN HAVAITOON kertoo päätyneensä norjalaislähtöinen, Helsinkiin kotiutunut kuvittaja-sarjakuvataiteilija **Karstein Volle**. Volle on testannut Midjourneyä aktiivisesti syksyn ajan. Aluksi huoli kuvittamisen tulevaisuudesta oli suuri, hän sanoo.

”Mutta nyt kun olen kokeillut ohjelmaa enemmän, en ole enää huolissani. Tekoäly on monessa tyyllilajissa alkeellinen. Jos Midjourneyta pyytää esimerkiksi näköiskuvaa jostakin hiemankin vähemmän tunnetusta taiteilijasta, tulokset ovat huvittavan heikkoja.”

Vollen mukaan ihmisten visuaalinen mielikuvitus on keskimäärin rajallinen. Siksi tekoälylle annetut kuvituspyynnöt ja kuvatkin ovat suurimmaksi osaksi toisteisia ja tylsiä.

”Visuaalisen alan ammattilaiset taas ovat ruokineet ja harjoittaneet mielikuvitustaan koulutautuessaan alalle. Siksi taiteilijan tekemä kuva on usein kiinnostavampi, tekniikasta riippumatta”, Volle sanoo.

”Olen kyllä huomannut, että ihmiset saavat Midjourneylla aikaiseksi kivan näköisen kuvan, ja ajattelevat hetken aikaa olevansa **Jeff Koons** tai **Andy Warhol**. Mutta ehkä se menee ohi.” ●

Miksi edelleen saa sanoa mitä tahansa? Striimausjättien suomenkielisissä sisällöissä on tuhti määrä disinformaatiota.

Manu Haapalainen, teksti • Pauli Salmi, kuvitus

Junes Lokka saarnaa maahanmuuton vastaista ja islam-vihamielistä sanomaansa satojen tuntien verran podcastissaan *Monokulttuuri FM*.

Verkkomedia Janus Putkonen raportoi striimissään tyytyväisenä Luhanskista, kuinka ”kansantasavalta päätti liittyä Venäjän federaatioon”.

Venäjän-mielistä agendaansa toittottaa myös pitkistä ja polveilevista striimeistään ja laitaoi-

keiston mielenosoituslähetyksistään tunnettu Panu Huuhtasen ja Tiina Keskimäen *Reformistudio*.

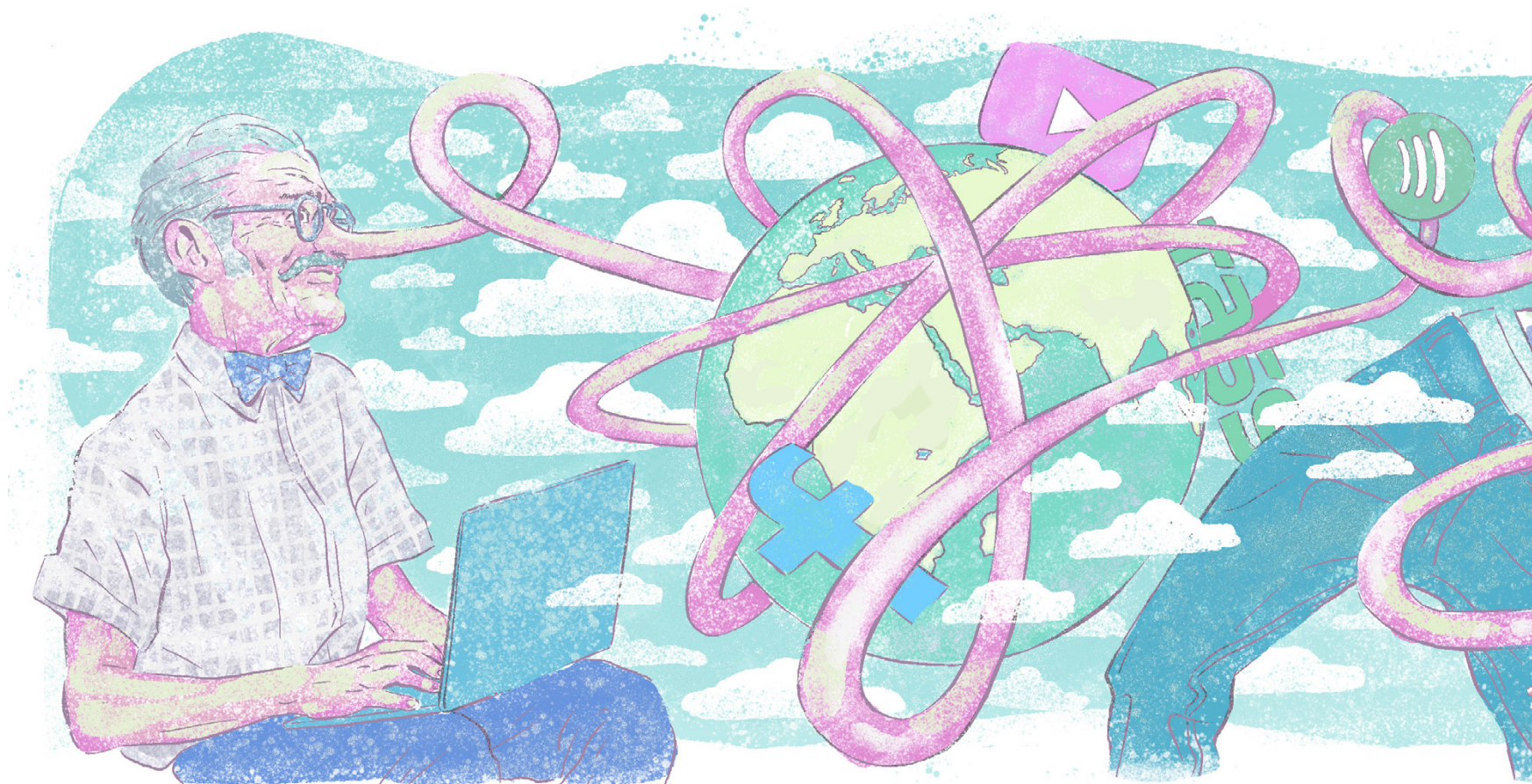
Räppäri Slim Mill puolestaan päästää omassa *Leveli*-podcastissaan täysin vailla kritiikkiä ääneen syvän päädyn salaliittoteoreetikkoja tai vaikka kansanryhmää vastaan kiihottamisesta tuomitun James Hirvisaaren.

Nämä ja kymmenet muut kotimaiset podcastit ja striimisarjat täyttävät valemedian määritelmän.

Ne levittävät tarkoituksella väärää ja epäluotettavaa tietoa. Ne hyökkäävät esimerkiksi poliittisia vihollisiaan tai journalisteja vastaan ja johtavat kuulijoitaan harhaan.

Niitä kuunnellakseen ei tarvitse hakeutua internetin pimeälle puolelle, kuten vaikkapa Tor-verkkoon, venäläiseen VK-yhteisöpalveluun tai suomalaisen salaliittoskenen Youtuben vaihtoehtoksi perustamaan Tokentubeen.

Junes Lokan *Monokulttuuri FM* ja Slim Millin

Leveli ovat kuuluvissa muun muassa Spotifyssa, Apple Musicissa ja Youtubessa. Janus Putkosen ja *Reformi-studion* tärkein levityskanava on Youtube.

Näiden kaikkien lähetyksiä ja pätkiä niistä levitetään myös Twitterissä ja Facebookissa. Facebookista ja Twitteristä löytää helposti myös suomalaisen valemedian kummisedän **Johan Bäckmanin** uutta, Venäjän hyökkäyssotaa valheellisin argumentein tukevaa tuotantoa.

TÄMÄN VUODEN ALUSSA KOHISTIIN amerikkalaisen mediapersoonan **Joe Roganin** podcastista *The Joe Rogan Experience*. Rogan levitti podcastissaan väärää tietoa koronarokotteiden vaarallisuudesta. Rocklegenda **Neil Young** suivaantui tästä, ja ilmoitti Spotifylle, että palvelusta lähtee joko Young tai Rogan.

Spotifyn valinta oli selvä – Young poisti pian tuotantonsa palvelusta.

Roganin muistutettiin myös käyttävän säännöllisesti rasistisia ilmaisuja ja naisvihamielistä kieltä. Laajoista poistovaatimuksista huolimatta Roganin podcast jatkaa edelleen Spotifyssa. Toimitusjohtaja **Daniel Ek** tuomitsi helmikuussa Roganin näkemykset, mutta sanoi, ettei hänen hiljentämisensä olisi oikein.

The Joe Rogan Experience on eri asemassa kuin vaikkapa *Leveli* tai *Monokulttuuri FM*, koska Spotify on aktiivisesti halunnut Roganin alustalleen. Striimausjätti osti mediatietojen mukaan Roganin jo valmiiksi huippusuositun podcastin yksinoikeu-

det sadalla miljoonalla eurolla toukokuussa 2020.

Junes Lokalle ei ole tyrkylä näin isoja rahoja. Silti kysymykset Spotifylle ovat samat:

Miksi levitätte valheita? Mitä pitäisi tapahtua, että lakkaisitte levittämästä niitä?

KYSYMINEN SPOTIFYLTA, YOUTUBELTA, FACEBOOKILTA JA TWITTERILTÄ on hankalampaa kuin luulisi. Yritysten verkkosivuilta on vaikea löytää yhteystietoja tai mediasuhteista vastaavia henkilöitä. Niillä on henkilökuntaa Suomessa, mutta kontaktitietoja ei hakupalveluista löytynyt.

Twitterin mediaosasto ei vastannut *Journalistin* sähköpostitse esittämään haastattelupyyntöön, ei myöskään Facebook.

Spotifylta haastattelua lupailtiin, mutta lopulta tuloksena oli vain nimettömälle spokespersonille kreditoitu lyhyt lausunto.

”Sanottakoon, että tiimimme arvioivat muun muassa mainitsemiasi ohjelmia [*Leveli* ja *Monokulttuuri FM* -toim. huom.], jotta asianmukaisesti toimita voitaisiin ryhtyä”, vastauksen johdannossa kerrotaan.

Epäselväksi jää, miten kauan tällainen prosessi kestää ja mitä se pitää sisällään.

”Spotify ottaa ongelmalliset sisällöt vakavasti, ja käytössämme on sekä työvoimaa että algoritmeja haitallisen sisällön jäljittämiseksi”, Spotifyn edustaja kirjoittaa.

”Olemme vuoden alusta laskien poistaneet muun muassa 12 000 podcast-jaksoa palvelustam-

me. Ymmärrämme kuitenkin, että moderoitavaa on aina vain lisää.”

Googlen omistamasta Youtubesta ottaa lopulta yhteyttä Suomen viestintäpäälikkö **Markus Helaniemi**. Häinkin vastaa kysymyksiin kirjallisella lausunnolla.

Helaniemi kertoo, että myös Googlella käytetään ihmisten ja teknologian yhdistelmää sisältöjen suodattamiseen.

”Meillä on tässä työssä yli 20 000 ihmistä ympäri maailmaa. Monet heistä osaavat suomea. He etsivät, tarkistavat ja poistavat yhteisökäytäntöjemme vastaista sisältöä”, Helaniemi kirjoittaa.

”Koneoppiminen sopii hyvin toistuvien aineistojen tunnistamiseen. Sen avulla löydämme aiemmin poistamamme kaltaista sisältöä.”

Helaniemen mukaan Youtube on edistynyt erityisesti vihapuheen tunnistamisessa ja poistamisessa, ja poistaa nyt vihavideoita palvelustaan viisi kertaa kovemmalla tahdilla kuin ennen vuotta 2019.

Mahdollisesti harhaanjohtavaa, valheellista, arkaluontoista, suvaitsematonta, haitallista tai vaarallista sisältöä sisältäviksi katsotut videot arvioidaan aina peräti yhdeksällä eri asiantuntijalla, Helaniemi kertoo.

”Joukossa on erikoisasiantuntijoita, esimerkiksi lääkäreitä.”

Epäselväksi jää, miksi janusputkoset ja panuhuhtaset sitten saavat edelleen mel-
lastaa Youtubessa.

MITEN HAITALLISTA salaliittoteoreetikkojen ja oikeistotrollien puuhastelu sitten on? Pitäisikö striimauslustojen tehdä enemmän niiden poistamiseksi?

Ylelle pitkään *Valheenpaljastaja*-blogia kirjoittanut toimittaja **Johanna Vehkoo** muistuttaa, että julkisessa keskustelussa usein ajatellaan suomalaisten olevan hyvin medialukutaitoisia ja osaavan erottaa huuhaan tutkitusta tiedosta.

”Olen vähän skeptinen”, Vehkoo sanoo.

”Suomalaisiin vaikuttavat samat psykologiset mekanismit ja kognitiiviset vinoumat, jotka yli-päättään saavat ihmiset uskomaan harhaanjohtavaan tietoon. Ei pidä paikkaansa, että olisimme erityisen rokotettuja tällaista vastaan.”

Vehkoo huomauttaa, että suomalaisia disinformaation levittäjiä on paljon, ja heidän seuraajamääränsä ovat suhteellisen suuria. Esimerkiksi *Reformi-studiolla* on tuhansia seuraajia ja yksittäisten jaksojen näyttökerrat voivat kasvaa kymmeneen tuhansiin.

”Ilmiö ei voi olla mitätön, mutta tutkimustietoa sen tarkemmasta merkityksestä ei ole. Kaikki seuraajat eivät toki ole striimaajien kanssa samankielisiä.”

Vehkoo muistuttaa, että vaikka striimauslustoilla on selkeät säännöt sen suhteen, millainen materiaali on kiellettyä, käyttäjät oppivat nopeasti kiertämään näitä.

”Tullaan ikuisen debattiin. Poistamisen tai saataville jättämisen suhteen striimauspalveluissa tehdään täysin toimituksellisia päätöksiä. Mutta alustapalvelut eivät halua myöntää tekevänsä sellaisia, vaan pyrkivät linnoittautumaan neutraalin alustan rooliin.”

Vehkoo sanoo, että alustojen moderointilinjan tulisi olla nykyistä johdonmukaisempi.

”Nythän sieltä poistetaan kamaa kohujen tai julkisen kritiikin seurauksena. Kyse on myös pienen kielialueen ongelmasta. Suomenkielistä vihapuhetta ei moderoida yhtä tarkasti kuin englanninkielistä.”

Striimauslustat käyvät mahdotonta viivytystaistelua yrittäessään välttää samanlaisen julkaisijan vastuun kuin medioilla on, Vehkoo sanoo. Hän uskoo EU-tason sääntelyn lopulta ottavan myös alustajit piiriinsä.

”Nämä yhtiöt elävät siitä, että julkaisevat sisältöjä ja myyvät mainontaa niiden kylkeen, eli käytännössä tekevät ihan samaa kuin mitä uutismedia on tehnyt vuosikymmenten ajan. Miksi niillä ei ole samoja vastuita kuin uutismedialla?”

SALALIITTOTEORIOIDEN LEVIÄMISEN vaikutuksia käsiteltiin kahdessa toimittajien kirjoittamassa viime keväänä ilmestyneessä kirjassa, **Markus Tiittulan** teoksessa *Taistelu totuudesta – Mikä salaliittoteorioissa koukuttaa ja miksi ne pitää ottaa vakavasti?* ja **Pasi Kiviojan** kirjassa *Salaliittoteorioiden ihmemaassa*.

Väärän tiedon levittäminen voi parhaimmillaan johtaa todella rajuihin seurauksiin. Tiittula muistuttaa Yhdysvaltain kongressin valtauksista ja entisen kotikaupunkinsa Washingtonin Comet Ping Pong -ravintolan ympärille täysin tyhjästä keksityistä pedofiliarinkisyytöksistä. Ne johtivat

”Nämä yhtiöt elävät siitä, että julkaisevat sisältöjä ja myyvät mainontaa niiden kylkeen, eli käytännössä tekevät ihan samaa kuin mitä uutismedia on tehnyt vuosikymmenten ajan.

Johanna Vehkoo, toimittaja

joukkoampumisen yritykseen.

Tiittulan mukaan Suomessa näin äärimmäisten tapahtumien riski on pienempi, sillä suomalaiset luottavat mediaan ja sitä kautta saatavaan oikeaan informaatioon. Suomessa ei myöskään ole Fox Newsin tapaista uutisinstituutiota, joka kylväisi epävarmuutta ja salaliittoajattelua laajaan kansanosaan.

”Sehän on valtamedia, joka levittää salaliittoteorioita.”

Kun Fox Newsia tai salaliittoteorioita levittävää puoluetta ei Suomessa ole, myös hörhöpodcast-uskovaisten määrä ja niiden haitat pysyvät paremmin aisoissa, Tiittula sanoo.

Pasi Kiviojan mukaan salaliitto- ja disinformaatiosisältöjen poistaminen isoista striimauspalveluista on sinänsä tehokas keino jarruttaa disinformaation leviämistä. Vaikka niille uusi levitysalusta löytyisikin, se ei useinkaan ole yhtä näkyvä ja tunnettu, Kivioja sanoo.

”Toki pitää muistaa, että sisältöjen poistaminen vahvistaa helposti narratiivia, että Suomessa ei ole sananvapautta ja että vasemmistolainen woke-media on liitossa podcastin tekijöitä vastaan”, Tiittula sanoo.

”Entä mihin vedetään raja, mikä on poissiivottavaa kamaa ja mikä ei?”

Yksi ratkaisu Tiittulan ja Kiviojankin mukaan olisi se, että striimauslustoja kohdeltaisiin tiedotusvälineinä.

”Tiedotusvälineen toimitus päättää vapaasti, mitä siellä sanotaan. Ei kukaan ihmettele, miksei *The New York Times*issa saa sanoa mitä tahansa”, Kivioja sanoo. ●

Lisää aiheesta s.4–5

**Kun pätkätyöstä
tulee pätkätyöelämää.**

KASSA

Ja elämä jatkuu.

Liity ajoissa: [A-kassa.fi/liity](https://a-kassa.fi/liity)

Monta työtä, monta alaa
–yksi työttömyyskassa.

Mekin kuulumme A-kassaan:

Teollisuusliitto
Rakennusliitto
Näyttelijäliitto
Ay-toimihenkilöt

Muusikkojen liitto
Suomen Journalistiliitto
Teatteri- ja mediatyön-
tekijöiden liitto Teme

Seuraa meitä somessa @AvoinKassa

Avoin työttömyyskassa A-kassa

Ingen minoritet är för liten för redaktörerna som producerar finlandssvenska tidningar på punktskrift

Lina Laurent, text ● Karl Vilhjálmsen, foto

Vår målgrupp är alltid liten. Att verkligen nå ut till de här personerna som genom vår verksamhet eller våra publikationer får någonting meningsfullt i sitt liv det är därför vi gör det här.”

Tessa Bamberg är punktskriftsansvarig på Förbundet Finlands svenska synskadade. På bordet framför henne ligger antagligen den tidskrift i Finland som har minst upplaga – *Punktchat*, med en upplaga på 15 exemplar.

Tidningen är 63 sidor tjock, vilket i skriven text motsvarar cirka 30 sidor. Den innehåller allt från senaste nytt om **Brad Pitts** kärleksliv och recept på Limoncello spritz, till vilka kläder som är bra att ha på en flygresan och en beskrivning av den sällad **Jennifer Aniston** lär ska ha ätit varenda dag under inspelningarna av *Friends*. Materialet har Bambergs kollega taltidningsredaktören **Susanna Antell** samlat in från olika medier på webben.

”*Punktchat* är ren och skär underhållning”, säger Bamberg.

Att ett förbund vid sidan om sina informativa medlemstidningar ger ut en nöjestidning är en del av målsättningen att vara tillgänglig på olika plan.

”Den kan vara porten till att man börjar läsa annat också”, säger Bamberg.

Bamberg använder själv punktskrift och lyfter fram vikten av att synskadade har ett eget läs- och skrivspråk.

”Det ska inte bara finnas tidningar i talad form. Att läsa själv ger ett mervärde. Man har en direkt kontakt med texten och med språket på ett sätt som man inte får via en ljudbok eller taltidning.”

”Det ska inte bara finnas tidningar i talad form. Att läsa själv ger ett mervärde, en läsupplevelse där man stannar upp i en text.”

Tessa Bamberg, punktskriftsansvarig på Förbundet Finlands svenska synskadade

För på samma sätt som ljudboken delvis upplevs konkurrera med den traditionella boken konkurrerar tidningar och böcker på punktskrift med ljudböcker och taltidningar. Bamberg säger att gruppen punktskriftsanvändare tyvärr är liten i relation till hur många människor som har en synnedsättning.

”Speciellt äldre personer med synnedsättning tror att de inte kan lära sig ett nytt språk och använder talat material. Att man förlorar synen kan innebära en ny kanal, ett nytt läs- och skrivspråk”, säger Bamberg.

FÖR DEN MED EN LÄSNEDSÄTTNING har de senaste åren inneburit en stor förändring. Webbläsare och användargränssnitt har blivit mer tillgängliga. På många webbplatser kan läsare med nedsatt syn förstora texterna eller lyssna

Susanna Antell (till vänster) är taltidningsredaktör och arbetar ofta i förbundets studio där hon läser in och redigerar taltidningar. Tessa Bamberg är punktskriftsansvarig men gästar ofta studion för att läsa in kortare texter. "Olika röster gör taltidningen mer levande", säger Antell.

Experternas tips för ökad tillgänglighet

- Tänk på att tillgänglighet överlag gör att fler kan ta till sig innehållet. Det leder i sin tur till större spridning.
- Texta rörlig bild.
- Skriv ut förkortningar.
- Skriv alt-texter till bilderna. En alt-text beskriver kort och neutralt vad bilderna visar och kan läsas av en skärmläsare.
- Bygg upp webbplatsen så att det går att skrol-la genom innehållet med hjälp av ett tangentbord.
- Namnge länkar så att de beskriver vad länken leder till. Undvik "Läs mer" eller "Klicka här".
- Tänk på kontraster och möjligheten att förstora texten.
- Använd tydliga beskrivningar för fält och knappar om du gör formulär.

på dem genom att använda en skärmläsare. Webbplatser har byggts upp så att man kan navigera på dem också om man enbart använder tangentbord och utbudet på litteratur och tidningstexter i ljudformat har vuxit.

I dag utkommer till exempel så gott som alla finlandssvenska dagstidningar plus sju tidskrifter, bland annat *Kyrkpressen* och *God tid*, som taltidningar.

Ännu för 20 år sedan var läget helt annat, säger **Daniel Ainasoja** som är verksamhetsle-

dare och sekreterare på Finlands svenska taltidningsförening.

Ainasoja jobbade som journalist på *Jakobstads tidning* 2001 då chefredaktören **Lars Hedman** höll igång taltidning på kassett för synskadade.

"Det fanns 30 till 40 frivilliga inläsare som tre dagar i veckan läste in tidningar på morgonen. Uppläsningen kopierades till C-kassetter som skickades till prenumeranterna per post. Prenumeranten fick kassetten flera

dagar efter att tidningen utkommit", säger Ainasoja.

Hedman talade med den lokala föreningen för synskadade om man inte kunde göra taltidningen lite enklare. Projektpengar söktes och beviljades, Ainasoja blev projektledare och efter det har utvecklingen rullat på.

I dag finns teknisk apparatur och applikationer som gör det möjligt för personer med synnedsättning att lyss-

na på taltidningarna, som skickas via internet. Tidningarna görs med en finlandssvensk talsyntes (den heter för övrigt Samuel) och utbudet av finlandssvenska taltidskrifter ökar stadigt.

”Vi automatiserar så mycket vi kan. Det gör att vi får ner kostnaderna och kan producera mer material.”

NÄR DET GÄLLER MEDIEUTBUD och tillgänglighet är Yle i en klass för sig. Yle följer de riktlinjer som beskrivs i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster, även om lagen inte omfattar Yle.

Yles webbplats är anpassad till tillgänglighetsstandarden WCAG 2.1 nivå AA. WCAG är en förkortning av Web Content Accessibility Guidelines, internationellt etablerade rekommendationer för tillgängligt innehåll på webben.

Yle har program som teckenspråktolkas, syntolkade program, nyheter på lätt språk och undertexter till en stor del av sitt audiovisuella material. Yle har också namngivna personer som arbetar med tillgänglighet både på strategisk nivå och i praktiken. En av dem är **Mårten Seiplax** med titeln arkitekt för plattformen Svenska.yle.fi. Han jobbar bland annat med utveckling av tillgänglighet på webben.

Seiplax påpekar att tillgänglighet inte är en belastning utan något som gör att ditt innehåll får mer användning och bättre spridning, för att det är lättare att använda.

”Att skriva en bra alt-text kan kännas svårt men den texten kan vara orsaken till att din artikel hittas via googles bildsök och till att den syns bättre i alla sökresultat.”

Tillbaka till Förbundet Finlands svenska synskadade. Susanna Antell sitter i studion och läser in nyaste numret av *Medlemsbladet*. Hon planerar och redigerar tidningens innehåll själv.

”Tidningen berättar om vad som händer inom förbundet och de olika distrikten. Det finns också artiklar om aktuella frågor. Vi har en medlemskår där medelåldern är ganska hög och de kanske inte surfar så mycket på nätet så jag surfar för dem det för dem”, säger hon.

Tessa Bamberg säger att jobbet känns meningsfullt, särskilt då prenumeranter ringer och berättar hur glada de är för den senaste tidningen.

”Vi vet att våra tidningar läses, uppskattas och att det är ett viktigt andningshål för många. Vi vill som förbund erbjuda tillgänglighet på alla håll i livet och det är motiverande. Vem skulle göra det här jobbet om vi inte skulle göra det?” ●

För artikeln har även Yles tillgänglighetsansvariga Minna Pöntys, HSS Medias vd och chefredaktör Niklas Nyberg och Hufvudstadsbladets redaktionschef Gunilla Celvin intervjuats.

Tessa Bamberg med nästan hela upplagan av tidningen Punktchat i famnen.

Taltidningar och tidningar på punktskrift

- Finlandssvenska dagstidningar finns tillgängliga som taltidningar genom talsyntes. En talsyntes kan också i kombination med ett skärmläsarprogram användas för att läsa upp texter på en skärm, på en dator, en mobiltelefon eller en pekplatta
- Tidskrifterna Funk, Bulletinen, Kyrkpressen, God tid, Helsinki-tidningen och Vi hörs utkommer också som taltidningar, inlästa eller genom talsyntes. De tre förstnämnda produceras av taltidningsföreningen. De övriga av FSS.
- Förbundet Finlands svenska synskadade (FSS) ger ut följande tidningar:
 - *Punktchat*
 - *Oss emellan*, en tidning för alla punktskriftsläsare men speciellt anpassad för nya och/eller ovana läsare.
 - *Intermezzi*, en tidning i punktskrift med artiklar, tips, berättelser och reportage.
 - *Synvinkel*, FSS:s organisationstidning som ges ut i storstil, punktskrift, som taltidning och på nätet.
 - *Taltidningen Medlemsbandet* är FSS:s medlemstidning och utkommer varannan vecka.
 - *Horisont*, den österbottniska kulturtidskriften ges sedan 2021 också ut i punktskrift tack vare ett samarbete mellan FSS och Horisont.

När nyheten borde ha varit vår

Det är drygt sex år sedan som jag för första gången flyttade till Åland för mitt allra första journalistjobb. Jag minns fortfarande nervositeten, pirret i magen och exakt vilka kläder jag hade på mig den där allra första dagen. Jag hade noll journalistisk erfarenhet men desto mer vilja att lära mig. Att lära sig hantverket visade sig vara en sak och att lära känna Åland en helt annan, men minst lika arbetsdrygt.

Att arbeta som lokaljournalist på en ort som inte är ens egen är ansträngande. Först måste man lära sig allt det uppenbara; namnen på lokalpolitikerna, hur samhället är uppbyggt och kanske till och med hur man hittar till sin arbetsplats. Lika viktigt är att förstå eller kanske ibland bara acceptera vad som engagerar lokalt. I Ålands fall är det utan tvivel sjöfart. Särskilt i början fanns det gånger jag verkligen inte förstod tyngden i nyheterna om sjöfart och det aldrig sinande åländska intresset för alla-handa fartyg.

ATT JUST SJÖFART ENGAGERAR så stort på Åland är i sig inte underligt. Det är en del av örikets historia, nutid och överskådliga framtid. Ska du ta dig till eller från Åland kommer du antagligen att ta en färja. Många tjänar sitt levebröd genom sjöfarten och alla är vi beroende av den. Frågan som jag ställer mig är dock hur bra vi är på att kritiskt granska den. Rimligtvis borde vi ägna mer tid åt att rapportera om färjornas stora miljö- och klimatpåverkan än om när de köps och döps. "Det borde ha varit vår

nyhet", var min första tanke när svenska TV4 i juni i år avslöjade att ett Viking Line -fartyg kör på ryskt bränsle. Men det var det uppenbarligen inte och det är inte ens särdeles förvånande.

Att arbeta som lokaljournalist på en ort som inte är ens egen är ansträngande.

För några år sedan bildade en del av Viking Lines småägare en aktieägarförening. På en pressträff presenterade några representanter föreningens ståndpunkter och en av dem var att rederiet i stort skall förbli i åländsk ägo. Jag frågade vilket egenvärde ett åländskt ägande har och fick till svar att "det finns kanske saker som du känner starkt för, för oss ålänningar är det Viking Line".

Jag tror att vi påverkas av hur beroende samhället är av och hur starkt människor känner för sjöfarten. De kritiska glasögonen immar igen och i förlängningen gör vi det åländska samhället en björntjänst. Jag tror också att denna typ av medberoende är en åkomma som inte endast journalister verksamma på Åland lider av.

Felicia Bredenberg ●
feliciab@alandradio.ax
Skrubenten är reporter på Ålandradio.

FÖRE DEADLINE

Endast svenskspråkiga publikationer ansökte om minoritetsspråkstöd

Statsrådet har delat ut sitt årliga stöd till tidningar på minoritetsspråk. I år ansökte endast svenskspråkiga aktörer om stödet, som också kan beviljas till publikationer på samiska, karelska, romani och teckenspråk.

"Det här har varit tendensen de senaste åren. I karelska språkkretsar har man tidigare fått stöd men gruppen är så liten att krafterna inte räcker till till olika projekt", säger regeringsrådet **Satu Paasilehto** vid statsrådet.

Enligt Paasilehto finns för tillfället heller inga samiska medier som möter ansökningskraven. Tidigare fick tidningen *Lapin Kansan* samiska veckobilaga stöd, men tidningen har sedermera köpts upp av Kalevabankerna och har sedan dess inte ansökt.

"Vi tycker det är sorgligt att inga samiska medier på flera år fått stöd. Vi är medvetna om att kriterierna behöver ändras."

Minoritetsstödet bereds av utbildnings- och kulturministeriet och beslut om stödet fattas av statsrådet. Man väntar nu på en omställning av hur mediestöd beviljas. Omställningen kunde innebära att ansökningskriterierna breddas och att ansvaret för minoritetsspråkstödet flyttas till kommunikationsministeriet, som redan har hand om övriga mediestöd.

"Det är knappt om pengar så jag förstår att förslaget ännu inte gått igenom på KM. Mediefältet är i en svår situation och det går inte att lösa bara med det här stödet."

Tidigare har stödet till stor del kanaliserats till numera nedlagda Svensk Presstjänst. I år var det KSF Medias lokaltidningar och ÅU Media som beviljades de största summorna. *Västra Nyland* och *Östnyland* fick 95 000 euro var, *Åbo Underrättelser* beviljades 95 000 euro och *Pargas Kungörelser* 63 000 euro.

Natur och Miljö rf, som ansökte för första gången, beviljades 34 000 euro för att publicera miljönyheter på webben. *Nya Östis* stöd växte från fjolårets 27 000 euro till beviljade 35 000 euro i år. Tigern rf fick 20 000 euro i stöd för tidningen *Ny Tids* webbpublikation.

Hanna Nordenswan

FOKUS

Ami Lindholm ammentaa perhearjesta ideoita sarjakuviinsa ja animaatioihinsa

Nina Erho, teksti • Susanna Kekkonen, kuva

Sarjakuvantekijä ja animaatio-ohjaaja **Ami Lindholm** aloitti hiljattain jakso-ohjaajana eli *Episodic Directorina* kansainvälisessä, vielä julkaisemattomassa animaatio-sarjassa. Aiemmin hän on työskennellyt muun muassa Ylen ja Rovion tuotannoissa.

Omissa projekteissaan Lindholm käsittelee perhe-elämää. Käsikirjoittaminen, kuvankäsittely ja leikkaaminen vaativat työrauhan. Arjen tilanteita ja tunnelmia kolmen lapsen äiti tallentaa paperille vaikka keittiön pöydässä.

”Kun esimerkiksi rankasta aamusta tekee sarjakuvan, kaikki näyttää hauskalta piirrettynä.”

Lindholmin sarjakuvia on julkaistu *Vauvakirja*-kirjana, *Meidän Perheessä* ja järjestöjen kampanjoissa. Hän pitää *Sankari-perhe*-sarjakuvatiliä Instagramissa.

Julkaistavat tarinat Lindholm pyrkii kertomaan omaa perhettään yleisemmällä tasolla, mutta on joukossa suoria lainauksiakin.

”Sitten ihmiset sanovat, että tämä oli kuin minun elämästäni. Ehkä sitä jo piirtäessään tajuaa, että muilla on samantyyppistä.”

Ami Lindholm kuopuksensa Roosaa, 1, kanssa kotona Vantaalla. Piirtäminen on Lindholmille luontaista, mutta oman taiteellisen työn rahoituksen ja toteutumisen epävarmuus väsyttävää. ”Isoissa animaatiotuotannoissa juna liikkuu jo ja asioita valmistuu taitavien tekijöiden yhteistyönä”, Lindholm sanoo. ”Se on inspiroivaa.”

Ville Eloranta ● Twitter: @ville_eloranta
Kirjoittaja on Helsingin Sanomien kielenhuollosta
vastaava toimittaja.

Editointipelko iskee joskus, mutta se ei saa kangistaa

Vain muutama vuosikymmen sitten harva toimittaja sai julkaistuun tekstiin nimensä. Muutos ei ehkä tunnu enää valtaisalta, mutta esimerkiksi *Helsingin Sanomat* katsoi vuonna 1972 aiheelliseksi tehdä sisäisen selvityksen suhtautumisesta nimien mahdolliseen lisäämiseen.

Päivälehdien arkisto julkaisi äskettäin Twitterissä muistiinpanoja selvityksestä. Nimien julkaisun hyviksi puoliksi esitettiin muun muassa vastuuntunnon ja läpinäkyvyyden lisääntyminen. Haittoina pidettiin paitsi ”toimittaja- ja kuvaajapalvonnan” sekä asenteellisuuden lisääntymistä myös toimittajan kotirauhan vaarantumista (!).

Editoijana kiinnitin silti erityistä huomiota tähän: *vaikkeuttaa juttujen käsittelyä, koska toisen nimellä tehtyä on hyvin vaikea muuttaa.*

Mieleeni palasi muistoja: Urani alkupuolella toimituksessa vallinnut näkemys, ettei arvosteluista saa korjata juuri muuta kuin lyöntivirheet. Loistoeditoija,

jolle ansioitunut toimittaja oli huutanut ylipitkän virkkeen puolittamisesta.

Sitten muistin omat kokemukset: Vieraskynä-kirjoittajan, jonka tekstin lähetin hyväksyttäväksi varsin erinäköisenä, vaikka hän oli jo etukäteen varoittanut muuttamasta mitään. Erittäin kokeneen kollegan, jonka juttua pyörittelin iltakiireessä niin järeästi, että hirvitti. Muistin myös kiitokset, jotka sain molemmilta jälkikäteen.

Toisen nimellä tehtyä todella voi olla vaikea muuttaa. Ei käy kateeksi esimerkiksi kesätoimittajia, jotka joskus joutuvat editointivuoroihin ilman mainittavaa editointikokemusta. Pitkäaikainenkin editoija suojaa selustansa pyrkimällä keskustelemaan kirjoittajan kanssa suurista muutoksista ja epäselvistä kohdista.

Nimi ei kuitenkaan saa nousta esteeksi juttujen parantamiselle. Kuten joku on juhlavasti tiivistänyt, hyvä editoija tekee palveluksen kolmelle: lukijalle, kirjoittajalle ja työnantajalle.

TUTKITTUA

Ilmastonmuutos on haaste kuvajournalistille

Lehdistön tapa visualisoida ilmastonmuutos on kaavamainen. Journalistien tulisi keksiä tuoreita tapoja kuvata ilmiön vakavuutta ja pitkäkestoisuutta.

Näin argumentoivat Tampereen yliopiston mediatutkijat **Niina Uusitalo** ja **Jenni Niemelä-Nyrhinen** artikkelissaan, jossa punnitaan kuvajournalismin kykyä torjua ilmastonmuutosta. Artikkelin ilmestyi keväällä osana vertaisarvioitua teosta *Ympäristömuutos ja estetiikka*, joka on avoimesti luettavissa verkossa.

Jääkarhu on ilmastonmuutoksen symboleista kulunein. Viime vuosina **Greta Thunbergin** kasvot ovat samoin muodostuneet stereotyyppiseksi ilmastonmuutoksen kuva-aiheeksi.

Kuvituksissa painottuvat myös ilmastonmuutoksen dramaattiset seuraukset. Sopivia kuvauskohteita ovat muun muassa tulvat, metsäpalot ja sulavat jäävuoret. Sen sijaan ilmastonmuutoksen syyt ja ratkaisut jäävät yleensä

vaille kuvitusta. Ilmiön hitaita, pitkäaikaisia seurauksia, kuten heikenevää ruokaturvaa tai lajikatoa, on vaikeaa kuvata osuvasti.

Toki toisinaan myös ilmastonmuutoksen syitä ja ratkaisuja pyritään visualisoimaan. Tällöin kuva-aiheena on yleensä teknologia, kuten saastuttava energiantuotanto tai tulevaisuuden vihreä teknologia. Teknologian suosio kuvituksessa perustuu siihen, että se on konkreettista. Sitä on helpompi esitellä kuin vaikkapa abstrakteja yhteiskunnallisia tavoitteita.

Tutkijoiden mukaan teknologisen kuvaston ongelma on, että se saa ilmastonmuutoksen näyttämään tieteelliseltä haasteelta eikä poliittiselta. Kuvat antavat ymmärtää, ettei massakulutuksesta tarvitse luopua, kunhan insi-

nöörit pääsevät toteuttamaan innovaationsa.

Ilmastonmuutosta torjuakseen kuvajournalismin pitää uudistua. Tutkijoiden mukaan se edellyttää journalismin taustalla piilevien olettamusten, kuten kulutuskeskeisyyden, kyseenalaistamista.

Juha Matias Lehtonen

KUVA: AAKE ROININEN

Heidi Kuosmanen, 25, valittiin *Savon Sanomien* vakituiseksi verkkotoimittajaksi. Hän on aiemmin työskennellyt myös *Karjalaisessa* sekä paikallislehti *Pitäjäläisessä*. Kuosmanen on toiminut esimerkiksi uutis- ja verkkotoimituksessa sekä vuorovastaavana. Koulutukseltaan Kuosmanen on filosofian maisteri sekä suomen ja venäjän kielen opettaja.

Savolainen toimittaja palasi juurilleen

Miten sinusta tuli toimittaja?

Minua on aina kiinnostanut kirjoittaminen ja lukeminen. Päädyin kuitenkin toimitusavustajaksi sattuman kautta: kävin Nilsiässä lukiota, ja minua haastateltiin Nilsiän ja Rautavaaran alueiden paikallislehden eli *Pitäjäläiseen* parhaasta äidinkielen ylioppilasaineesta. Kun toimittajalle selvisi, ettei minulla ollut vielä kesätyöpaikkaa, hän pyysi minua töihin. Olen työskennellyt siellä avustajana siitä asti ihan tähän vuoteen saakka.

Puhut sujuvaa venäjää. Oletko päässyt hyödyntämään kielitaitoasi työssäsi?

Kyllä, erittäin paljon. Minulle on annettu sekä *Karjalaisessa* että *Savon Sanomissa* usein venäjänkielisiä haastateltavia, ja olen esimerkiksi tänä vuonna haastatellut paljon sekä ukrainalaisia että venäjänkielisiä ihmisiä. Lisäksi olen välillä etsinyt muille toimittajille venäjänkielisiä tietoja.

Mitä verkkotoimittaja tekee?

Huolehdin pääosin siitä, että verkkolehden etusivu on houkutteleva ja ajankohtainen. Lisäksi teen somejakoja, vastaan toimituksen puhelimeen ja teen uutisvuoroja.

Kirjoitat työssäsi monenlaisia juttuja lukemattomista eri aiheista. Millaiset jutut ovat sinun suosikkejasi?

Pidän eniten henkilöhaastatteluista, joissa pääsee tutustumaan uusiin ihmisiin, ja tutustumaan heidän omiin tarinoihinsa ja intohimoihinsa. Verkkotoimittajana teen uutisvuoroa noin viikon kuukaudessa, joten tällä hetkellä niitä tulee kirjoitettua harvemmin.

Mitä odotat tulevilta vuosilta?

Odotan pääseväni kirjoittamaan monipuolisia juttuja, tutustumaan uusiin ihmisiin ja kehittymään kirjoittajana. En sulje opettajan töitä kokonaan pois, mutta tällä hetkellä journalismi kiinnostaa minua eniten.

Olet myös sekä opiskellut että opettanut suomen kieltä. Miten ohjeistaisit nykytoimittajia kielenhuollossa?

Kannattaa seurata aktiivisesti Kielitoimiston ohjeistuksia ja suosituksia, ja tarkistaa oikeinkirjoitus, jos siitä on epävarma. Taitaessa olen huomannut, että pilkkujen ja pronominiin kanssa on useimmin parannettavaa.

Olet asunut koko elämäsi Itä-Suomessa. Mitä kotiseuturakkaus merkitsee sinulle?

Muuttaessani Joensuuhun opiskelemaan ja tavatessani opiskelijoita muualta Suomesta huomasin kaiken tiivistyvän murteeseen ja itäsuomalaiseen puherytmiin. Savon murre saa olon tuntumaan kotoisalta. Lisäksi se on savolaista lupsakkuutta ja maanläheisyyttä.

Oletko ensisijaisesti savolainen vai suomalainen?

Savolainen! Olen syntynyt täällä ja palannut takaisin juurilleni. Tunnen Savon kotipaikakseni.

Kuka on ammatillinen esikuvasi?

On mahdotonta nimetä vain yksittäisiä toimittajia. Töissä on tullut niin paljon vastaan kollegoiden kirjoittamia juttuja, joita olen ihaillut. En osaa valita vain yhtä.

Silja Kinnunen

Passat piipun päällä

Olen tehnyt pohjoisessa toimittajan hommia 40 vuotta. Mieleenpainuvien tapaus sattui huhtikuussa 2017. *Ilta-Sanomien* toimitukseen tuli uutisvinkki: Yli-Iin Karjalankylällä on nostettu Volkswagen Passat-henkilöauto asumattoman talon piipun nokkaan.

Sitähän piti lähteä katsomaan. Soitin talon omistajalle ja kysyin, saanko tulla, ja koska se Passat nostetaan sieltä piipun päältä pois.

"Tänään tulee nosturi. Tulkaa kahville", mies vastasi.

Tuumasta toimeen. Ajoimme kuvaajan kanssa Oulusta Yli-Iihin. Siellähän se auto keikkui piipun päällä. Isäntä viittoi taloon sisälle. Passat oli siis pihalla sijaitsevan toisen talon katolla, mies asui toisessa talossa.

Menimme kuvaajan kanssa sisään. Mies keitti kahvit ja oli hyvillä, kun toin pullaa. Välillä hän nappaili pillereitä lonkeron kera. Kilpailevan lehden toimittaja ja kuvaaja ajoivat pihaan. Kuvaaja kaivoi auton takakontista dronen.

Talon omistaja suuttui. Hän juoksi pihalle mekastamaan. Uhkaili kuvaajaa dronen rikkomisella. Mies rauhoittui. Nosturi tuli paikalle ja ryhtyi nostamaan Passatia takaisin maan pinnalle.

Talon omistaja juoksenteli pihalla kylpytakki päällä. Välillä hän heitteli kännykkäänsä keväthangelle.

Tilanne oli aivan absurdi. Jutun sain kuitenkin kirjoitettua. Talon omistajan nimeä en siihen pannut. Hulluja ja humalaisia ei haastatella, on ohjeistus.

Mirja Rintala

Kirjoittaja on *Ilta-Sanomien* Oulun aluetoimittaja.

MITÄ SINULLE ON SATTUNUT JA TAPAHTUNUT? LÄHETÄ TARINASI OSOITTEeseen JOURNALISTI@JOURNALISTILIITTO.FI

Journalistiliiton puheenjohtaja Hanne Aho toivoo, että kevään eduskuntavaalien ehdokkaat kuuntelevat liiton viestiä. "Nykyisen hallituksen ohjelmassa lukee, että median toimintaedellytyksiä on vahvistettava, mutta se ei näy käytännössä. Toivottavasti poliitikot ottavat nämä asiat tällä kertaa vakavasti."

JOURNALISTILIITTO HALUAA SUOMEEN LAAJAN MEDIAPOLIITTISEN OHJELMAN

Juha Matias Lehtonen, teksti • Pekka Holmström, kuva

Journalistiliitto on julkaissut hallitusohjelmataavoitteensa. Liitto pyytää Suomen seuraavaa hallitusta puuttumaan kolmeen asiaan: mediapolitiikkaan, journalistien turvattuuteen ja itsensätyöllistäjien asemaan.

Hallitusohjelmataavoitteista huomattavin on pyrkimys yhtenäiseen mediapolitiikkaan. Liiton mukaan Suomi tarvitsee mediapoliittisen ohjelman, joka ylittää päätöksentekorajat.

Journalistiliiton puheenjohtaja **Hanne Aho** pitää nykyistä mediapolitiikkaa sirpaleisena. Kun esimerkiksi kuluttajansuojalaki tai postilaki muuttuu, poliitikot eivät huomioi muutoksen vaikutusta mediaan.

"Suomessa mediaa koskevia lakeja säätää seitsemän eri ministeriötä. Kukaan ei vastaa kokonaiskuvasta. Milloin olet viimeksi kuullut julkista keskustelua mediapolitiikasta? Sellaista ei käydä, koska meillä ei ole mediapolitiikkaa", Aho sanoo.

Journalistiliitto ajaa lisäksi lehtien ja kirjojen nolla-arvonlisäveroa. Liiton mukaan medialle kohdistettuja tukia ei tulisi ajatella yritystukina vaan "demokratiatukina". Vahvistaessaan laadukasta mediaa valtio vahvistaa demokratiaa. Kriisitilanteissa media on myös huoltovarmuustekijä.

Liiton mukaan suomalainen tiedonvälitys tarvitsee sekä kaupallista että julkisen palvelun mediaa. Siksi poliitikkojen pitäisi taata Ylen rahoitus ja säilyttää sen tehtävät nykyisen laajuisina.

"Tanskassa oikeistohallitus supisti yleisradion toimintaa 20 prosentilla. Siitä seurasi ongelmia. Suomessa perussuomalaiset ovat halunneet leikata Yleltä vastaavan osuuden. Meidän kantamme on, että Ylen rahoituksen tulee olla suojassa poliittisilta suhdanteilta", Aho sanoo.

LIITTO TOIVOO MYÖS, että seuraava hallitus puuttuisi toimittajien maalittamiseen. Maalittaminen vaarantaa tiedonvälityksen, sillä se voi johtaa itsensäsuuriin.

Koska maalittaminen on liiton mukaan työturvallisuushuoli, siihen olisi luontevaa puuttua työturvallisuuslailla. Toisaalta sosiaalisen median alustoja pitää säädellä nykyistä tiukemmin. Yhtiöiden on kannettava vastuu alustoilla leviävästä sisälöstä.

Kolmas hallitusohjelmataavoite koskee itsensätyöllistäjiä. Heille tulee taata mahdollisuus kollektiivisiin työehtoneuvotteluihin.

"Euroopan komissio päätti äsken, että yksinyrittäjillä on oikeus kollektiiviseen neuvotteluun. Nähtäväksi jää, miten tätä sovelletaan Suomessa. Poliitikkojen täytyy huolehtia, että myös mediat alustat alkavat noudattaa päätöstä", Aho sanoo.

Samoin itsensätyöllistäjät tulee muistaa sosiaaliturvauudistuksessa. Kaikille tulisi taata samantasoiset etuudet.

Aho myöntää olevansa tyytymätön siihen, miten hallitus toisensa jälkeen on jättänyt median toimintaedellytysten vahvistamisen retuperälle. ●

YKSILOLLISTÄ KOKONAISHARKINTAA SUOMEN RAJOILLA

Venäjänsä vastainen raja saatiin syyskuun lopussa vihdoin kiinni. Suomi linjasi, että kansainvälisten suhteiden turvaamiseksi raja voidaan sulkea. Kansainvälisen oikeuden professori **Martin Scheinin** totesi *Helsingin Sanomissa*, että Schengen-alueen viisumisäännöksistä löytynyt pykälä mahdollisti tämän ”luovan ja innovatiivisen ratkaisun.”

Luovan ja innovatiivisen ratkaisun mahdollisti Venäjän brutaali hyökkäyssota. Tuo sota on tehnyt mahdottoman mahdolliseksi meilläkin.

Venäläisten maahanpääsy on nyt jäissä muilta paitsi muutamilta erikseen määritellyiltä ryhmiltä, kuten opiskelijoilta, kiinteistönomistajilta ja niiltä, joilla on täällä lähisukua.

Ulkomaisten tiedotusvälineiden edustajat mainitaan Rajavartiolaitoksen sivuilla ryhmänä, johon kuuluva voi rajan yli päästä. Sen tietää vasta rajalla, kuka pääsee maahan. Viranomaiset harjoittavat ”yksilöllistä kokonaisharkintaa,” kuten sisäministeri **Krista Mikkonen** totesi tiedotustilaisuudessa.

Entä jos ei enää ole tiedotusvälinettä, jota edustaa? Jos tilanne on sekava ja epävarma? Kuka silloin pystyy yksilöllisen kokonaisharkinnan tekemään?

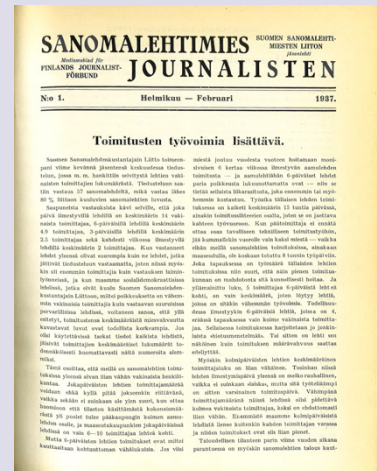
EUROOPAN JOURNALISTILIITTO EFJ muistutti jo elokuussa, että venäläistoimittajat ovat samassa tilanteessa kuin valkovenäläiset kollegansa, joista suuri osa pakeni maasta kaksi vuotta sitten. Heitä on maan sisällä edelleen, mutta tilanne on yhä hankalampi. **Lukashenkon** raakalaishallitus tietää, että maailman huomio on muualla, ja tiedossa on, että journalistejä kidutetaan Valko-Venäjän vankiloissa.

Venäjän vapaan journalistiliiton edustaja **Andrei Jyriblis** totesi tuolloin, että venäläisiä toimittajia ei saa nyt leimata potentiaalisiksi turvallisuushaksi. Venäläiset vapaan median edustajat ovat avainasemassa paitsi siinä, että maasta ylipäätään saadaan riippumatonta tietoa myös siinä, miten jonakin päivänä tulevaisuudessa maiden ja valtioiden välistä luottamusta rakennetaan uudelleen. Epäsuorakin viesti, jonka mukaan journalistit ovat turvallisuushaka, on väärä ja vaarallinen.

Tapasin työni puolesta kuusi venäläistä miestä liikekannallepanoa seuranneen viikon aikana. He olivat hämillään, noloina ja kiittolisina. Jokainen jatkoi matkaa Suomesta eteenpäin. Joukossa oli muun muassa algoritmeihin erikoistunut matemaatikko, lontoolaiselle yritykselle työskentelevä graafikko ja tataaritaustainen journalisti. Moni ei välttämättä olisi pitänyt yksilöllisestä kokonaisu-harkinnastani majoittanut heitä tässä tilanteessa, mutta itse pidin sitä ainoana oikeana tekona.

YMMÄRRÄN, että poliittiset päättäjät ovat hankalassa tilanteessa. Heidän on yhtäältä huolehdittava valtion turvallisuudesta, toisaalta ajettava EU:n etua ja mietittävä sitä, miten naapurimaan vainoharhaisen ja arvaamattoman diktaattorin kanssa toimitaan.

Oikeusvaltion perusperiaatteisiin kuitenkin kuuluu ihmisten – varsinkin vainoa pakenevien – tasapuolinen ja reilu kohtelu. On päivänselvää, että se ei nyt toteudu. Jos yksilöllinen kokonais-harkinta kääntää selän demokratian rippeitä puo-lustaville journalistille, päätöksillä voi olla kauas-kantoiset seuraukset. ●

Sanomalehtimies – Journalisten 1/1937.

Sotapropagandaa sanomalehtiin

Puolustuministeriön sanomakeskuksen päällikkö everstiluutnantti **Lasse Leander** laati vuonna 1936 mietinnön nimeltä *Maanpuolustus ja propaganda-ase*. Leander pohti ”sanomalehdistön käyttämistä maanpuolustuspropagandan palvelukseen sekä sodan että rauhan aikana”.

Puolustusministeriö pyysi asiasta lausunnon Sanomalehtimiesten Liiton (SSL) hallitukselta. *Sanomalehtimies* kirjoitti hallituksen kannasta helmikuussa 1937.

”Suomen Sanomalehtimiesliiton hallitus lähtee siitä periaatteesta, että painovapautta ja sanomalehdistön itsemääräämisoikeutta on sodankin aikana kunnioitettava ja suojeltava.”

Leander ehdotti myös, että toimituksiin kiinnitettäisiin "sotasanomakeskuksen luottamusmies".

”Liiton hallitus asettuu tätä ehdotusta vastustamaan. Sanomalehtien itsensä ratkaistavaksi täytyy jäädä toimitustensa kokoonpanon määrääminen --- . Luonnollisena kuitenkin voidaan pitää, että varsinkin suuremmat päivälehdet mahdollisen sodan ajaksi kiinnittävät palvelukseensa päätoimittajan johdon ja määräysten alaisena työskentelevän sota-asiain erikoistuntijan --- samaan tapaan kuin monien sanomalehtien toimituksiin jo nytkin on kiinnitetty monien muiden alojen asiantuntijoita (maataloustoimittajia, musiikkiarvostelijoita, urheilutoimittajia j.n.e.)”.

Manu Marttinen

Tinkimätön terveystoimittaja

TERVEYSTOIMITTAJA SINIKKA SUOSALMI-SUIKKANEN
9.8.1949 TAMPERE – 17.9.2022 ESPOO

Terveystoimittaja **Sinikka Suosalmi-Suikkanen** kuoli syyskuussa Espoossa vakavaan sairauteen. Tampereella syntynyt Sinikka opiskeli Tampereen yliopistossa tiedotusoppia.

Sinikka teki mittavan journalistisen uransa Suomen Tietotomistossa sosiaali- ja terveysasioihin perehtyneenä toimittajana. Terveystoimittamisen etiikka ja heikompien mahdollisuus tulla kuulluiksi olivat hänelle erittäin tärkeitä arvoja.

Journalistina hän oli tinkimätön. Sinikan artikkeleihin ja uutisiin saattoi aina luottaa. Hänen asiantuntemustaan arvostettiin laajasti. Uutistoimituksen kollegana hän oli lämmin ja aina valmis keskustelemaan ja auttamaan muita.

Sinikan elämä mullistui vuoden 1981 lopussa, kun hän jäi leskeksi kolmen pienen lapsen kanssa. Voi vain ihmetellä, miten hän onnistui samanaikaisesti olemaan asioihin todella paneutunut toimittaja, läsnäoleva äiti lapsilleen ja jatkuvasti uusia taitoja opetellut monitaituri.

Sinikalta löytyi aina aikaa myös ystäville, kirjoille, elokuille ja jazzille. Sinikan kodit Espoossa ja viimeksi Vitträsk-järven rannalla Kirkkonummella tarjosivat tuulahduksen menneestä maailmasta, johon kuuluivat hyvin tehdyt ateriat ja emäntäänsä uskollisesti seuranneet koirat.

Ulla-Maija Hamunen
Päivi Seppälä

Kirjoittajat ovat Sinikan ystäviä ja työtovereita.

Viron ystävä viimeisen päälle

TOIMITTAJA SEPPO KERVINEN
HELSINKI 11.4.1944 – ESPOO 6.9.2022

Toimittaja **Seppo Kervinen** kuoli pitkällisen sairauden murtamana Espoossa syyskuussa.

Kervinen aloitti toimittajan uransa *Tekniikan Maailmassa*. Pisimpään hän työskenteli *Insinöörilehdissä*, ensin *Uudessa Elektroniikassa* ja sen jälkeen *Insinööri-uutisissa*, joka myöhemmin sai nimen *Tekniikka & Talous*. Kervisen erikoisalaa olivat ulkomaan uutiset.

Seppo Kervinen tunnettiin toimituksessa avuliaana kollegana, joka ei arastellut uuden tekniikan käyttöönottoa. Sepolla oli värikkäitä mielipiteitä, mutta hän osasi myös sopeutua enemmistön tahoon enemmättä jumpuroinneita.

"Hyvä on, jos näin kerran halutaan."

Kervisen erityisrakkaus oli Viro, jossa Baltian maiden vapauduttua matkusteli runsaasti. Kervinen nautti Virossa laajaa arvostusta ja hän oli maassa tunnettu hahmo yli yhteiskuntarajojen.

Kervinen sanottiin irti Talentumista irti tuotannollis-taloudellisiin perustein vuonna 2003.

Kervinen osallistui myös ammattiyhdistystoimintaan ollen Talentum osaston edustajana Suomen Aikakauslehdentoimittajien Liiton hallituksessa.

Kervisen viime vuosien mieluisin olinpaikka oli mökki Pohjois-Savossa Karttulassa, jossa hän mielellään vietti aikaa muun muassa kalastaen.

Häntä jäävät kaipaamaan **Raija**-puoliso sekä lapset **Joonas**, **Suvi** ja **Taavi**.

Harri Repo

Kirjoittaja on Seppo Kervisen kollega ja ystävä *Tekniikka & Talous* -lehestä.

Journalistiliiton edunvalvontayksikköön palkataan toistaiseksi voimassaolevaan työsuhteeseen

JURISTI TAI TYÖEHTOASIAANTUNTIJA

Vastuualueesi on elokuva- ja tv-tuotannon työehtoasiat. Lisäksi osallistut yksikön yhteisiin tehtäviin kuten työehtoneuvontaan.

Edellytämme hakijalta tehtävään soveltuvaa koulutusta ja työkokemusta. Lisäksi arvostamme media-alan ja ammattijärjestöjen toiminnan tuntemusta sekä ruotsin ja englannin kielen taitoa.

Työtehtävä alkaa marras-joulukuun aikana.

Hakemukset palkkatoivomuksineen pyydämme toimittamaan 23.10.2022 mennessä sähköpostilla: rekrytointi@journalistiliitto.fi.

Lisätietoja tehtävästä:
journalistiliitto.fi/fi/liitto/rekry/

ETSITKÖ ALAN PARHAITA KESÄTYÖNTEKIJÖITÄ?

Ilmoita Journalistissa.

Journalisti 1/2023 ilmestyy 4.1.2023.

Lähetä aineisto meille viimeistään 14.12.2022

Lisätiedot: **Journalisti.fi** – kysy myös bannereista!

JOURNALISTI

Metsästys ja Kalastus etsii **TUOTTAJAA**

HAEMME TUOTTAJAA toistaiseksi voimassa olevaan, kokoaikaiseen työsuhteeseen pitkäaikaisen tuottajamme jäädessä eläkkeelle. Työ alkaa vuoden 2023 alkupuolella sopimuksen mukaan.

TUOTTAJA ON keskeisessä roolissa Metsästys ja Kalastus -lehden tekemisessä. Hän ideoi ja suunnittelee M&K:n sisältöjä, tilaa ja editoi avustajien tekemiä juttuja, ja kirjoittaa tarvittaessa artikkeleita. Tuottaja tekee saumatonta yhteistyötä AD:n kanssa.

M&K:N TUOTTAJANA tunnet kotimaista metsästystä ja tiedät kalastuksesta vähintään perusasiat. Olet tehnyt toimituksellista työtä, ja tekstien editointi on sinulle tuttua. Osaat ajatella M&K:ta kokonaisuutena, jonka osia painettu lehti, digilehti, verkkosivut ja sosiaalinen media ovat.

TARJOAMME monipuolisen työn julkaisussa, joka on ilmestynyt vuodesta 1911. Toimitus sijaitsee Helsingissä, mutta teemme joustavasti etätöitä.

Lisätietoja antaa toimituspäällikkö Hasse Härkönen, p. 050 369 2648, hasse.harkonen@otava.fi.

LÄHETÄ HAKEMUKSESI palkkatoiveen kera 31.10. mennessä osoitteisiin hasse.harkonen@otava.fi ja sami.rainisto@otava.fi.

**METSÄSTYS
JA KALASTUS**

**OTAVA
MEDIA**

SUOMEN JOURNALISTILIITTO

PUHELINVAIHDE / TELEFONVÄXEL
(09) 6122 330

KÄYNTIOSOITE / BESÖKADRESS
Säästöpankinranta 2, 7.krs.
00530 Helsinki
Sparbankskajen 2, 7. vån.
00530 Helsingfors

POSTIOSOITE / POSTADRESS
Siltasaarenkatu 16, 00530
Helsinki
Broholmsgatan 16, 00530
Helsingfors
PL 252, 00531 Helsinki /
Box 252, 00531 Helsingfors

SÄHKÖPOSTIT / E-POST
info@journalistiliitto.fi
jasenasiat@journalistiliitto.fi
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.efternamn@journalistiliitto.fi

VERKKOSIVUT / WEBBSIDOR
journalistiliitto.fi
journalistforbundet.fi

A-KASSA / A-KASSAN
A-kassa.fi. 020 690 455

SUOMEN
JOURNALISTILIITTO
FINLANDS
JOURNALISTFÖRBUND

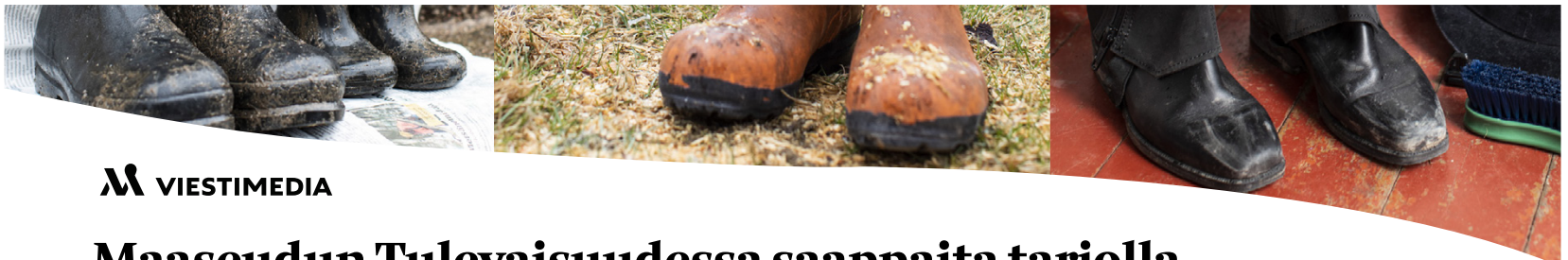
RTTL:n koulutusrahaston apurahat ovat jäsenten haettavissa.

Haettavissa on vuonna 2022 500–800 euron ja enimmillään 2000 euron apurahoja.

Haku aika on 7.10.–31.10.2022.

Lisätiedot ja hakemuslomake löytyvät liiton nettisivuilta:

www.rttl.fi

VIESTIMEDIA

Maaseudun Tulevaisuudessa saappaita tarjolla

Etsimme joukkoomme uutta voimaa. Uskallatko Sinä hypätä suuriin saappaisiin ja tehdä niistä omasi?

RUOKATUOTTAJA

Ruokatuottajana vastaat Maaseudun Tulevaisuuden ruokasisällöistä. Tunnet ruoantuotannon pellolta pöytään, seuraat alan trendejä ja kiinnostuksesi kohde on etenkin kotimainen ruoka. Osaat katsoa ruokaa myös yhteiskunnallisena aiheena. Sinulla on jo vahvat verkostot, aihepiiriin soveltuva koulutus ja olet journalismin parissa siipiäsi koetellut. Reseptiikan ja ravitsemuksen ymmärtäminen on välttämätöntä.

Haku aika päättyy 21.10.

Ruokatuottajan tehtävä alkaa viimeistään 1.12.

UUTISTOIMITTAJA

Tässä uutistoimittajan tehtävässä tärkeää on etenkin politiikan seuranta, mutta kiinnostus energia-asioihin on etu valinnassa. Et hätkähdä ministerien erotessa tai edes hallitusten kaatuessa, sillä sinulla on jo juttupohja valmiina. Seuraat tiedotustilaisuuksia verkossa, mutta tarvittaessa kiirehdit paikan päälle. Olet jo alalla siipiäsi koetellut ja tunnet laajasti poliittista kenttää. Sennikkyys on hyödyllinen hyve.

Haku aika päättyy 21.10.

Uutistoimittajan tehtävä alkaa 1.12.

METSÄTOIMITTAJA

Metsätoimittaja tuntee puun tien taimikosta valmiiksi jalosteiksi. Tämän tehtävän ydin on seurata metsäteollisuutta ja puumarkkinoita. Kiinnostus metsäenergiaan on hyödyksi. Hyvä metsätoimittaja tuntee metsäalan haasteet ja poliittiset paineet kertoen niistä eri kulmilta lukijoillemme. Etsimme nyt kokenutta metsätoimittajaa täydentämään joukkuettamme.

Haku aika päättyy 4.11.

Metsätoimittajan tehtävä alkaa keuhäälvella.

Työpaikat sijoittuvat Helsingin Simonkadulla sijaitsevaan toimitukseemme, mutta meillä koko toimitus nauttii joustavan etätöy eduista.

Lisätietoja antaa toimituspäällikkö **Stina Haaso** 040 823 3937 / stina.haaso@mt.fi ja lisäksi metsätoimittajan tehtävästä MT metsän päällikkö

Mia Jouslehto 050 540 1365 / mia.jouslehto@mt.fi **Joko tekee mieli hakea?** Täytä hakemus osoitteessa viestimedia.fi/tyopaikat

MAASEUDUN TULEVAISUUS

Liila Jokelin, 32

- Teatteritaiteen maisteri, Taideyliopiston Teatteri-korkeakoulun Dramaturgian ja Näytelmän kirjoit-tamisen koulutusohjelma 2021.
- Opiskellut myös teatteri-ilmaisun ohjaajaksi ja näyttelijäntyötä.
- Työskennellyt käsikirjoittajana, ohjaajana ja drama-turgina muun muassa Tampereen Työväen Teatterille, Teatteri Takomolle ja Ylelle.

Liila Jokelin mietti esseensä julkaisun jälkeen, olisiko hänen pitänyt kysyä kirjoitukseen muiden teatterikorkeakoululaisten näkemystä. "Ehkä se olisi ollut kohteliasta, mutta se olisi muuttanut sisältöä valtavasti. Nyt teksti kertoo vain minun näkemykseni, mutta yritän perustella sen. Samaa toivon niiltä, jotka jatkavat keskustelua."

Liila Jokelinia jännitti julkaista essee tiedostavuuden varjopuolista

Muusikko–kirjailija ja kolumnisti Linda-Maria Ranisen valinta

"Näytelmäkirjailija ja dramaturgi **Liila Jokelin** kirjoittaa Ylen Kulttuurcocktailissa otsikolla *Haluan eroon valkoisesta, heteronormatiivisesta ja patriarkalisesta maailmasta – Teatterikorkeakoulussa olen silti "unwoke"*."

Teksti kuvaa hyvin ja samastuttavasti nykyistä, taiteen eettistä oikeaoppisuutta vahtivaa keskustelukulttuuria. Pidän ajatuksesta, että hyvän puolella voi olla, vaikka ei allekirjoittaisi kaikkia aktivistien toimintatapoja. Vahtimisen takaa voi paljastua vallanhimoa ja kiusaamista.

Maailmassa on hirveästi esimerkiksi rasisia rakenteita, jotka estävät ihmisiä saamasta työtä ja asuntoa. On ahdistavaa, jos mietimme enemmän sitä, mikä esimerkiksi Jokelinin tekstissä on väärin kuin sitä, mikä on väärin siinä, että samat ovet eivät aukea kaikille."

Tällä palstalla Journalisti pyytää ilmiäntamaan loistavia alan tuotoksia. Viestiä vie seuraavaksi eteenpäin se, jonka työ esitellään palstalla.

Nina Erho, teksti • Ella Kiviniemi, kuva

Kun teksti julkaistiin, sydämeni hakkasi järjettömästi. Tuli kauhu, että onhan tämä nyt aika latautunut aihe ja pelottava ulostulo yhteisöni silmissä", sanoo Teatterikorkeakoulusta keväällä valmistunut näytelmäkirjailija ja dramaturgi **Liila Jokelin**.

Jokelin.

Jokelinin essee *Haluan eroon valkoisesta, heteronormatiivisesta ja patriarkalisesta maailmasta – Teatterikorkeakoulussa olen silti "unwoke"* ilmestyi Ylen Kulttuurcocktailin verkkosivuilla helmikuussa 2021.

Tekstissä Jokelin kertoo, miten hänet leimattiin koulussa taantumukselliseksi todennäköisesti siksi, että hänen näytelmissään oli ollut pumpattava barbara, pornoaktin esittämistä ja vertauskuullinen kääpiöhahmo. Hän kirjoittaa, että nuoren sukupolven kuuluukin kyseenalaistaa taiteen kerrontatapoja. Samalla vaara on, että hyvä tarkoitus johtaa taiteen eettisen oikeaoppisuuden vahtimiseen ja kiusaamiseen ja vallankäyttöön sen varjolla.

Jokelin kirjoitti tekstinsä alun perin Teatterikorkeakoulun kurssilla. Kun hän keskusteli tiedostavuus-aiheesta somessa, häntä pyydettiin vieraaksi Kulttuurcocktail-ohjelmaan. Samalla Yle kiinnostui tekstistä. Sen editoimisessa julkaisukuntoon autoivat Kulttuurcocktailin toimittaja **Tuomas Karemo** ja Jokelinin veli, esseisti **Jantso Jokelin**.

"Tekstissä oli paljon viittauksia muihin teksteihin, mutta Karemo kannusti kirjoittamaan lisää siitä, mitä *minä* ajattelen aiheesta. Veljeni auttoi miettimään, miten kuljettaa ajatuksiani tekstissä niin, että lukija pysyy mukana. Kokemusteni piti avautua myös koulun ulkopuolisille. Halusin, että teksti on tarkka – ei ylätasen heittoja ilman perusteluja.

Esseen julkaisun jälkeen seurasin entistä tarkemmin poliittisen korrektiuden käsittelyä muualla mediassa. Ylen *Marja Sannikassa* kiinnostava lähtökohta olivat **Renaz Ebrahimin** ja **Esko Valtaojan** täysin erilaiset näkökulmat. Toisaalta kärjistyksistä lähtevä keskustelu tuottaa helposti lisää kärjistyksiä. *Suomen Kuvalehti* oli aiemmin haastatellut vain taidekoulujen opettajia. Somessa kaikki äännet kuuluvat, mutta silkin on varjopuolensa.

Esseen julkaisun jälkeen sain tuntemattomiltakin viestejä, että kiitos kun uskallat puhua tästä – minulla on samoja tunteita. Viestit vahvistivat, että kyse oli enemmän kuin omasta puolustusreaktiostani. Osa tutuistani suuttui, ja somessa tuli ikäväkin palautetta. Kulttuurikuplamme pitää itseään liberaalina. Siksi on ironista, että aiheen käsittely pelottaa. ●

Meitä
vaeltelee täällä
uutiserämaassa jo
enemmän kuin
toimittajia.